СВОБОДА

Пам'ятаймо про Україну!

Видає Український Народний Союз — SVOBODA — Published by the Ukrainian National Association

ЦІНА $1.00 РАЗ НА ТИЖДЕНЬ ONCE A WEEK PRICE $1.00

РІК CXII П'ЯТНИЦЯ, 18 ЛИСТОПАДА 2005 РОКУ ЧИСЛО 46 VOL. CXII FRIDAY, NOVEMBER 18, 2005 No. 46

Патріярх Української Православної Церкви КП Філарет відвідав США

Відзначено 80-річчя парафії Св. Вознесіння. Відбулася зустріч в Головній Канцелярії УНС

ПАРСИПАНІ, Н. Дж. – Патріярх Української Православної Церкви Київського патріярхату Філарет приїхав до США 4 листопада на однотижневу візиту, головною ціллю якої було відзначення 6 листопада 80-літнього ювілею парафії Св. Вознесіння в Кліфтоні, Ню-Джерзі.

Парафія Св. Вознесіння є однією з найстарших українських парафій в США, її засновано під протекторатом українського православного Митрополита Василя Липківського.

Цілоденне святкування 6 листопада почалося Св. Літургією, відтак відбулася церемонія нагород і бенкет у „Вейн Менор", з участю понад 350 гостей.

Впродовж цієї тижневої візити Патріярх Філарет разом з членами його делеґації, в яку входили, серед інших, Єпископ УПЦ КП Дмитрій і професор Духовної академії УПЦ КП (він же – один з київських авторів нашої газети) Дмитро Степовик, мали також можливість відвідати українські та укра-

(Закінчення на стор. 9)

Патріярха Філарета вітають перед будинком Головної канцелярії УНСоюзу 10 листопада

„Дерево життя. Сонце. Богиня"

Ольга Миханцьо

Так називається нова унікальна виставка в Українському музеї в Ню-Йорку. Про цю подію розмовляємо з куратором етнографічної колекції музею Любою Волинець. Нова виставка відкривається 20 листопада.

– Пані Любо, розкажіть, в чому полягає ідея виставки, яка має таку магічну назву?

– Це друга виставка після відкриття музею в новому приміщенні. Після виставки творів такого велетня в скульптурі, як Олександер Архипенко, нам дуже хотілося піти до джерел. Щось не може постати з нічого. Потрібна сила, яка дасть поштовх до народження нового. Дуже часто через унікальні пласти минулого народжуються шедеври сучасности. Це та підстава, з якої виходять світочі в поезії, музиці, архітектурі – з незамулених джерел народної творчости. В них сила і дух поколінь. Ми намагалися через зразки писанкарства, ткацтва, різьбарства, вишиття передати енергію людей, які творили з любов'ю. Бо де любов – там вічність.

Дуже часто ми настільки звикаємо до цих народних промислів, що не надаємо цінности речам, які можуть заглибити нас в малюнок на полотні, які дозволяють прочитати через символи писанки цілі тексти послання, відкрити для себе через фігурки різьбарства ніби потаємні двері до себе.

На нашій виставці представлені колекції народного одягу з Гуцульщини, Поділля, Полтавщини, Буковини – вишивані сорочки, рушники, киптарі, стрічки, писанки. Буде велика колекція рушників, особливо полтавські і кролевецькі. Буде окремо певна кількість сорочок, де на рукавах зображені ці символи. Писанки, дерево, різьба, металеві вироби. Також будемо мати дуже гарні приклади обрядового печива: паски, короваї, весільні ягільця, щоб показати ритуал, пов'язаний з ідіограмами символів і знаків, які люди закладали в народній творчості.

– Який період охоплює колекція народного мистецтва , чи будуть представлені вироби народних майстрів з приватних колекцій?

– Всі предмети, які будуть виставлені – з нашої колекції і представляють, як правило, кінець XIX – початок XX ст. В наших архівах є твори, які мають мистецьку та історичну цінність, але в основному це анонімні народні витвори мистецтва. Є зразки з різьби Шкрібляка, кераміка Цві-

(Закінчення на стор. 16)

З'їзд НСНУ був - і ніби й не було

ПАРСИПАНІ, Н. Дж. –12 листопада в Києві відбувся 2-ий з'їзд Народного союзу „Наша Україна", почесним головою якого є, за ідейною спадковістю, Президент України Віктор Ющенко. Завданням делеґатів було визначити не просто програму дій цієї партії перед парляментськими виборами, які мають відбутися в березні наступного року, але оновити всю стратегію НСНУ, підняти її на рівень вимог сьогоднішнього дня. На жаль, до стратегії діло не дійшло, та й дійти не могло: ефективна стратегія тяжко виробляється навіть в середовищі політичних однодумців, тим часом коло делеґатів від самого початку праці з'їзду виявилося розкраяним вздовж цієї болючої лінії: залишати чи не залишати в Раді НСНУ осіб, прізвища яких асоціюються з вересневою політичною кризою і відходом уряду Юлії Тимошенко, – Петра Порошенка, Олександра Третякова, Миколу Мартиненка, Євгена Червоненка, Давида Жванію і Романа Зварича.

Вийшовши на сцену перед самим відкриттям з'їзду, голова Ужгородської організації НСНУ Анатолій Колібаба кинув у залю полум'яно-помаранчевий клич вивести названих діячів, які „компромітують і нову владу, і Президента", не лише з Ради, але й взагалі виключити з партії. Що ці діячі вже не сприймаються як символи революційного Майдану, свідчило те, що виступ А. Кулібаби делеґати переривали оплесками.

Не врахувавши, що нерідко оплески є нагородою за почуття промовця, а не за зміст його слів, Президент В. Ющенко, виступаючи відразу після емоційного ужгородця, зашвидко згодився з ним. Може, не стільки з конкретною прозицією, скільки з самою ідеєю. „Ми повинні вийти на березень в оновлений силі, ідеали Майдану виграють від цього", – сказав Президент. Ці ідеали він, як завжди щиро, обстоював протягом півторагодинної промови, але в ній, судячи з репортажів, також як майже в кожній, уявне не збігалося з реальним. Як казали давні римляни, що дозволено Юпітерові, те не дозволене бикові. Від усього доброго серця В. Ющенко закликав українців прийти 22 листопада на Майдан, бо „це – наш день! Слід запросити на Майдан всіх, хто має до нього відношення. Продемонструвати, що Україна для нас – над усе...". Ці ефектно прозвучало б на другий день після революції, на другий тиждень чи принаймні на другий місяць, але не через десять

(Закінчення на стор. 3)

УКРАЇНА ЗА ТИЖДЕНЬ

ВР, попри бійку, ухвалила кілька законів про СОТ

КИЇВ. – Депутати не вперше застосовують силу у питанні щодо СОТ. Верховна Рада 15 листопада, попри протистояння, ухвалила в першому читанні три закони, необхідні для вступу України до Світової організації торгівлі. Незважаючи на бурхливі протести, фракції КПУ не вистачило голосів, аби заблокувати ухвалення законів, потрібних для вступу до СОТ. У першому читанні ухвалено такі законопроєкти: про експортне мито на живу худобу, про зміни в митному оформленні товарів і про експортне мито на металобрухт. Комуністи були проти цих проєктів, оскільки вважають, що вступ до СОТ завдасть шкоди низці галузей українського господарства. Вони певні, що у такий спосіб захищають українських товаровиробників. Президент Віктор Ющенко та уряд доводять, що членство в СОТ сприятиме експортним можливостям української економіки. Зранку комуністи не дали можливість зробити доповідь 32-річному міністрові економіки Арсенію Яценюкові. Крім того спочатку частина документів щодо вступу до СОТ не потрапила до порядку денного. Коментуючи події у парляменті, міністер економіки А. Яценюк сказав, що вбачає в них більше політики, ніж економічних міркувань. Він заявив, що уряд буде продовжувати спроби домовитися з депутатами та сказав, що від невходження України до СОТ ця організація не постраждає, але це може зашкодити Україні.

Ю. Єхануров пообіцяв віддати всі борги з ПДВ до кінця року

КИЇВ. – Прем'єр-міністер України Юрій Єхануров обіцяв, що уряд до кінця року розрахується зі всіма боргами з відшкодування податку на додану вартість. Про це прем'єр сказав 14 листопада на міжнародній конференції „Україна: підприємництво та економічні пріоритети". „До кінця року ми розрахуємось з усіма боргами з відшкодування ПДВ, окрім випадків, які знаходяться на розгляді в суді", – сказав Ю.Єхануров. Він наголосив, що за останні місяці уряд різко зменшив заборгованість з відшкодування ПДВ, зокрема за три місяці борг зменшився з 3.4 млрд. грн. до 1.7 млрд. грн. „Ми здатні це зробити і ми це зробимо", – запевнив прем'єр-міністер.

Погоджувальна рада ВР визначилась з платнею для депутатів

КИЇВ. – Погоджувальна рада провідників груп та фракцій Верховної Ради прийняла рішення повернутися до розміру заробітної платні народним депутатам, який існував до 1 вересня 2005 року, повідомив 14 листопада член фракції СДПУ(О) Нестор Шуфрич. При цьому він зазначив, що дане рішення суперечить законодавству України, і тому ВР має ухвалити зміни до законодавства, щоб врегулювати дану норму. До 1 вересня місячна платня депутатів, разом з усіма доплатами, становила близько 4 тисяч гривень, а на сьогодні вона становить близько 14 тис. грн. Він підкреслив, що, згідно зі законодавством України, платня депутатів прив'язана до платні членів Кабінету міністрів України. За його словами, тепер платня зокрема прем'єр-міністра України та Президента України становить близько 25-30 тис. грн., а платня керівника пресслужби Президента становить близько 20 тис. грн. При мінімальній платні в Україні в розмірі 352 грн. такі платні народних депутатів та високопосадовців є „як мінімум некоректними і несправедливими". Міністер фінансів України Віктор Пинзеник зазначив, що на сьогодні його платня разом з різними доплатами становить близько 16 тис. грн., він вважає, що проблема на сьогодні не в розмірі платні, а в питанні порядку нарахування пенсій, зокрема для народних депутатів. Він вважає недоречним, що пенсії, зокрема народним депутатам та іншим високопосадовцям, нараховуються за принципом 90 відсотків від заробітної плати. За його словами, ВР має переглянути це рішення.

В Івано-Франківську відкопали фрагмент галицької брами

ІВАНО-ФРАНКІВСЬК. – Будівельники, риючи котлован під фундамент майбутньої споруди, натрапили на унікальну для міста архітектурну пам'ятку кінця XVII століття. Викликані на місце спеціялісти стверджують, що це фрагменти галицької брами – головних воріт міста, одного з трьох основних в'їздів до тодішнього Станіслава (Івано-Франківська з 1962 року) – Тисьменицької брами і Вірменської хвіртки. За словами істориків, через них колись приймали послів, почесних гостей, і саме через головні ворота намагалися увірватися ворожі загарбники. Свого часу на цьому місці архітектори уже відкрили Трипільське поселення, датоване приблизно 3-2.5 тис. років до нашої ери. Місцева влада готова відреставрувати історичну знахідку. Спонзором зголосилася бути фірма „Гаразд-Україна", керівництво якої пообіцяло всі витрати взяти на себе.

Інтронізація у Львові

ЛЬВІВ. -10 листопада в архикатедральному соборі Святого Юра відбулася історична подія в житті УГКЦ. Львівська епархія отримала статус Архиєпархії, й відбувся чин введення на престол нового правлячого єпископа Львівської Архиєпархії – Високопреосвященного Владики Ігоря (Возняка). Участь в Божественній Літургії, під час якої відбулися піднесення Львівської епархії до гідности архієпархії й інтронізація правлячого архієрея, до собору святого Юра прибуло сімнадцять владик, членів Синоду Єпископів УГКЦ, а також гості з-за кордону, зокрема Владика Ян Баб'як, Єпископ Пряшівський (Словаччина), та архімандрит Сергій Гаєк, Апостольський візитатор Білоруської Греко-Католицької Церкви. У спільній молитві взяли участь численне духовенство, монашество та миряни. Блаженніший Любомир висловив щирі слова вдячности владикам, священикам, монашеству та мирянам. „Але моя особлива подяка Владиці Ігореві, – наголосив Патріярх. – Він за останні чотири роки взяв на себе тягар адміністративної праці в єпархії і тим самим дав мені змогу присвятити себе іншим завданням". Наприкінці Літургії о. д-р Святослав Шевчук, керівник Патріяршої курії УГКЦ, прочитав грамоти про відзначення міста Львова серед усіх епархіальних центрів, залишаючи за ним статус Архиєпархії, що його мало місто, коли було осідком митрополитів і верховних архиєпископів, та про іменування. Відтак відбувся чин введення Владики Ігоря (Возняка) на престол.

Дніпропетровську область очолила жінка

ДНІПРОПЕТРОВСЬК. – 11 листопада Президент Віктор Ющенко призначив Надію Дєєву головою Дніпропетровської обласної державної адміністрації. У прес-службі глави держави зазначили, що до цього 54-літня Надія Дєєва виконувала обов'язки голови Дніпропетровської обладміністрації. З 1999 року вона обіймала посаду начальника головного фінансового управління Дніпропетровської обладміністрації, з 2002 року – заступника голови Дніпропетровської обладміністрації, з грудня 2003 року – першого заступника голови Дніпропетровської обладміністрації. У вересні Віктор Ющенко звільнив Юрія Єханурова від виконання обов'язків голови Дніпропетровської облдержадміністрації у зв'язку з його призначенням на посаду прем'єр-міністра.

П. Лазаренко навряд чи повернеться до виборів

Інформаційні агенції 11 листопада повідомляють про перенесення судового слухання у справі колишнього прем'єр-міністра України Павла Лазаренка, якого звинувачують у відмиванні грошей. Слухання, як повідомив американський адвокат П. Лазаренка Дорон Вайнберг, перенесено з 2 грудня грудня цього року на 3 березня наступного року, що подовжує на місяць домашній арешт П. Лазаренка. 10 листопада на VII з'їзді Всеукраїнського об'єднання „Громада" представники кількох політичних сил підписали угоду про створення виборчого бльоку Павла Лазаренка. До бльоку увійшли Всеукраїнське об'єднання „Громада", Соціял-демократичний союз і Соціял-демократична партія України. Український адвокат П. Лазаренка Марина Довгопола наразі цю інформацію не підтверджує.

У Червонограді закінчується вугілля

ЛЬВІВ. – До 25 грудня закриють шахту „Бpíндюська" ДП „Львіввугілля". Причина закриття – вичерпано запаси вугілля цієї шахти. Усіх гірників, а їх на „Биндюзькій" є 730, не звільнять, а переведуть на шахту №10 „Великомостівську", повідомив 10 листопада помічник генерального директора ДП „Львіввугілля" Микола Бродер. Він також спростував інформацію про те, що через декілька років можуть закрити шахту „Візейська". Наразі там достатні запаси вугілля й припиняти його видобуток недоцільно. Загалом шахти ДП „Львіввугілля" мають запаси вугілля, яке видобуватимуть ще не менш ніж упродовж наступних п'яти років.

Військова візита

БАГДАД, Ірак. – 7 листопада міністер оборони Анатолій Гриценко, перебуваючи на чолі української урядової делегації, відвідав з дводенною візитою Ірак. Міністер підписав протокол про співпрацю з відповідним міністерством і оголосив про пляни України залишити в Іраку групу військових радників. Він зустрівся з прем'єр-міністром держави і також з губернатором провінції Васіт. Головною метою візити А. Гриценка була перевірка готовности 81-ої тактичної групи Збройних сил України до виведення з Іраку й обговорення перспектив співпраці з іракською стороною. Міністер зустрівся зі своїм колегою, Саадуном Аль-Дулаймі, з яким і підписав протокол намірів щодо співпраці між Міністерством оборони України та військовим відомством Іраку. А. Гриценко пропонував своєму колезі використати українські потужності для ремонту та відновлення іракської військової техніки й озброєння. Окрім того, після виведення українського миротворчого контингенту, яке відбудеться, як обіцяли, до кінця цього року, в Іраку залишаться близько п'ятдесяти фахівців, які працюватимуть у штабах, допомагатимуть іракським силовим структурам. Серед них будуть офіцери Збройних сил України, Державної прикордонної служби України, а також МВС.

Дж. Сорос плянує боротися з українською корупцією

КИЇВ. – Мільярдер Джордж Сорос 9 листопада заявив про намір вкласти значну суму коштів у запровадження змін до української судової системи, які запобігали б корупції. Перебуваючи в Києві, Дж. Сорос повідомив, що заснований ним Фонд „Відродження" впродовж року має розробити плян, який сприятиме, реформі українського судочинства, евроінтеграції, розбудові громадського мовлення та свободі інформації. Дж. Сорос назвав однією з причин корупції в Україні недоліки у її системі судочинства. „Саме відсутність надійної системи судочинства спричинила багато складнощів та непорозумінь в Україні, – каже він. – Особливо це стосується прав власности. Україна переживає болючу трансформацію від грабіжницького капіталізму до леґітимного. І це потребує чіткого законодавства, судової системи, яка не піддається корупції. Аби це змінити, необхідний певний час, кілька років, можливо навіть і десятиріччя". Зі слів Дж.Сороса, втілення в життя розробленого його Фундацією пляну реформ для України передбачає витрати в понад 5 з половиною мільйонів американських долярів. Він також відзначив, що задоволений розвитком свободи слова в Україні та діяльністю прем'єр-міністра Юрія Єханурова. Під час Помаранчевої революції Дж. Сороса звинувачували у фінансуванні української опозиції, проте сам він неодноразово відкидав своє втручання в українські президентські перегони.

За повідомленнями інформаційних агенцтв

На добрий заклик - добрий відгук

НЮ-ЙОРК. – Субота, 5 листопада, стала тут, в Ню-Йорку, для української громади особливим днем. Увечорі заповнила вона церкву св. Юра, щоб вислухати св. Літургію, що її відслужив вже добре знаний тут ректор Українського Католицького університету у Львові о. Борис Ґудзяк, та прийняти Святе Причастя, а відтак усі перейшли до авдиторії академії св. Юра на спільну урочисту зустріч-прийняття з ректором УКУ та його помічниками. На цьому святковому зібранні почесним гостем був Єпископ Стемфордської дієцезії УКЦ о. Василь Лостен разом з представником Української католицької церкви св. Юра о. Маріо Дацишином.

Владика В. Лостен відкрив молитвою і своїм словом спільну гостину, на яку зібралося численне українське громадянство Ню-Йорку і околиці, як було й минулого року, з бажанням допомогти своїми внесками Українській Католицькій Освітній Фундації.

Святкову гостину підготувала елеґантно група добровольців з Оксаною Лопатинською у супроводі.

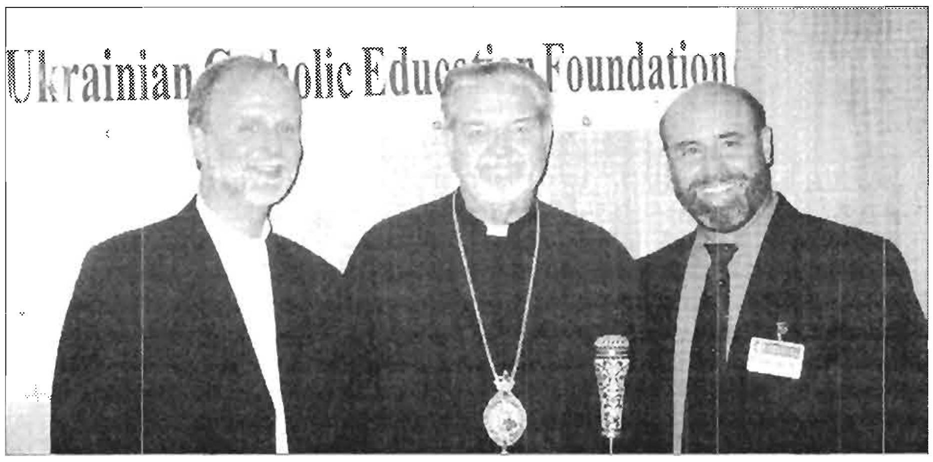
Після вступної молитви презентувала програму керівник Відділу інформації та зовнішніх зв'язків УКУ Наталя Климовська, що приїхала з групою близьких помічників о. ректора Б. Ґудзяка зі Львова. Під час її виступу присутні мали нагоду побачити також фраґменти з фільму, створеного в УКУ у Львові, а відтак ще й почути співу хору дівчат з СУМу.

Коли представлено усіх присутніх гостей та духовних осіб, слово було надано Джонові Курі, президентові Української Католицької Освітньої Фундації (УКОФ), котрий з теплом і повним переконанням подякував усім, що причинилися до влаштування цього особливого вечора. А був він цим особливий, що саме вдруге, після року перерви, представники УКУ зі Львова приїхали до США, щоб зустрітися з українською громадою і розповісти про успіхи і зміни в житті УКУ, у вихованні нових кадрів українських богословів, так потрібних сьогоднішній Україні.

Зі щирим здивуванням і признанням присутні дивилися фільм про діяльність Українського Католицького університету, про ролю його вихованців у Помаранчевій революції та в акції „Різдво разом" у Львові, як і про активність на терені цілої України.

Також присутнім був представлений Петро Дідула, один з провідних релігійних журналістів в Україні, співавтор книги „Революція Духу", редактор журналу „Патріярхат" і теж випускник УКУ.

Про підтримку, яку дає українська громада США, звітував колишній голова, а тепер почесний голова комітету УКУ Микола Галів. З його слів присутні з радістю дізналися, що на цьому вечорі зібрано 140.000 долярів на УКУ, як черговий дар української громади в США, і також те, що більша частина бюджету УКУ була покрита саме з пожертв, зібраних Фундацією в США.

Владика Василь Лостен з о. д-ром Б. Ґудзяком і голова Фундації Джоном Курі.

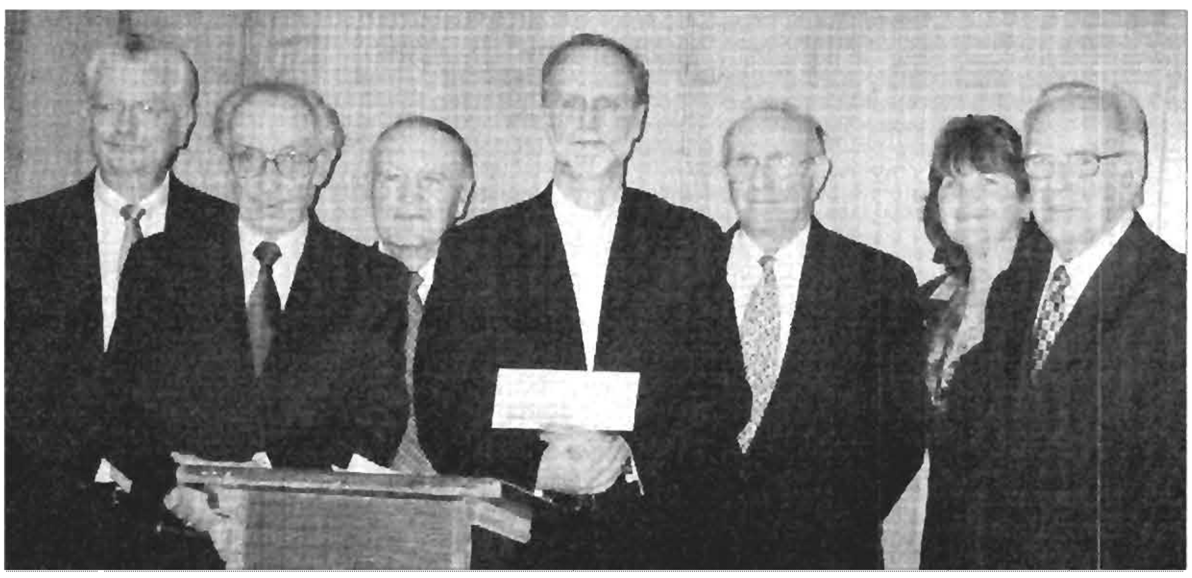
Про цю поміч, як і про зворушливу вдячність провідних осіб УКУ, говорив у своєму виступі о. ректор Б. Ґудзяк. Його слова були повні глибокої віри в поміч Господа, але і в поміч, завдяки Господові, нашої громади, поміч добрих людей, які стоять поруч з ним у розбудові Українського Католицького університету, а з тим і нової української освіти.

Неможливо було слухати слова о. Б. Ґудзяка без зворушення і без глибокого переконання в тому, що це велике добре діло, що його виконує він та усі його помічники, – і з цим можна надіятися на дальші успіхи і на дальший розвиток УКУ.

Теплими оплесками і вставанням з місць нагородили присутні глибокі та вдумливі слова о. ректора і відразу відгукнулися новими пожертвами на цю винятково добру ціль, до якої ідуть о. Б. Ґудзяк та його помічники. Як безпосередній відгук на слова о. ректора, присутні подавали свої пожертви на УКУ, в чому, як завжди, перед повела кредитівка „Самопоміч" Ню-Йорку, що руками свого президента Богдана Кекіша зложила безпосередньо на УКУ 50,000 дол.

Заохочені ентузіязмом організаторів УКУ зі Львова, фільмами з його діяльности та теплим настроєм цього особливого вечора-зустрічі, присутні відкривали свої серця, щоб підтримати оцю надзвичайну працю, яку виконують організатори та провідники УКУ із своїм ректором о. Б. Ґудзяком у проводі, що немов справжні Господні післанці будують в ім'я служіння Йому краще майбутнє України.

О. Кузьмович

Представники Федеральної кооперативи „Самопоміч" в Ню-Йорку складають свій дар о. д-р Б. Ґудзякові

Від УКУ (зліва): Слава Салюк, проф. УКУ Джефрі Вілс, керівник відділу інформації Наталка Климовська

З'їзд...

(Закінчення зі стор. 1)

місяців, котрі виявили, що Україна – далеко не для всієї влади є понад усе.

Після своєї промови Президент залишив залю – в марній надії, що з'їзд оновить і оздоровить керівне ядро партії. В марній, бо делеґати надто по-різному розуміли і в своїх виступах по-різному тлумачили ситуацію в НСНУ. Одні захищали Порошенка та всю ту „незручну" групу діячів, інші вимагали їхнього добровільного відходу з керівних органів. Справу мало вирішити таємне голосування, однак воно стало неможливим після двох яскравих не лише за формою, але й за змістом виступів – П. Порошенка і Є. Червоненка. Їм плескали ще гарячіше, ніж А. Кулібабі. Обидва говорили так надхненно, мовби перед ним був Майдан листопада 2004 року. Зміст зводився до магічних заклинань: ми були, є і завжди будемо з В. Ющенком!

Отож точку про таємне голосування було скасовано з порядку денного. Більшістю голосів затверджено новий склад Ради НСНУ, в якій залишилися ті ж П. Порошенко, Є. Червоненко, О. Третяков, М. Мартиненко, Д. Жванія та Р. Зварич.

Оскільки всі передз'їздівські проблеми нікуди не поділися й після з'їзду, то післяз'їздівські коментарі також розходяться аж до діяметрально протилежних. Ось два з них. Депутат Верховної Ради і член НСНУ Юрій Ключковський:

„З'їзд відбувався в атмосфері напружених дискусій і пошуків правильних підходів до проблем. Власне, йшлося про можливість надалі співпрацювати з політичними фігурами, котрі є наближеними до Президента й останнім часом були скомпрометовані. Склалося так, що певна кількість делеґатів критично ставилася до них. Не можу не зауважити, що дискусія проходила на гідному рівні. Передбачали таємним голосуванням визначити новий склад Ради партії. Однак, це могло призвести до її розколу, чого вона могла б і не витримати. Тому з'їзд ухвалив, на мою думку, єдино правильне рішення – залишити все на своїх місцях..."

Депутат Верховної Ради, член фракції „Наша Україна" Юрій Кармазін:

„... На мій погляд, НСНУ зробив величезну помилку, коли ще тільки створювався. Я ж тоді просив – не розвалюйте єдиної потужної сили, не робіть ворожнечі і не приватизуйте партію! Не кладіть її в кишеню кільком особам. Нині усвідомлюють те, що накоїли. Це видно й через реальні оцінки, яке дістає НСНУ в опитуваннях. У Криму – 1.8 відс., в Одесі – не більше, ніж 4 відс., в Запоріжжі та Харкові ситуація така сама. В центрі України назбирається 10-12 відс., і лише на заході України популярність НСНУ є трохи вищою. Нині й у парляменті пропрезидентські сили є мізерними. І виглядає, що в наступному парляменті ситуація не зміниться. Тільки ідіот може цього не розуміти. Поступово Президент втрачає позиції в усіх реґіонах держави. Тож ситуація є дуже тяжкою, і не можна розраховувати лише на НСНУ. Партії, які мають намір блькуватися з силою Ющенка, є дуже слабими, тому нема серйозного підґрунтя, ня яке можна спертися. Президента оточили люди, котрі бавляться в „наперстки". До нього не пускають народних депутатів. Віктор Андрійович не зустрічається зі своєю фракцією. Хіба це нормально, що колишній „зек" зустрічається з ним частіше, ніж народні обранці? Це все й привело до краху, який маємо нині. Чому свого часу відштовхнули Українську народну партію, Партію захисників Вітчизни, партію „Реформи і Порядок"? Це все робили не без допомоги кількох осіб, яких слід 'виселити' з адміністрації. Особисто мене турбує єдине питання: як не допустити тріюмфу антипрезидентських сил? Побоююся, що ця критична маса в 300 голосів таки може утворитися в майбутньому парляменті. Тоді зможемо говорити про контрреволюцію, а вона вже майорить на обрії...".

П. Ч.

АМЕРИКА І СВІТ

Дж. Буш закликає Азію до більшої демократії

ТОКІО, Японія. – Президент Джордж Буш 15 листопада вирушив на турне до азійських країн – Японії, Південної Кореї, Китаю, Монголії. У промові, яку він виголосив 16 листопада в японському місті Кіото, він закликав азійські країни прийняти свободу як спосіб досягнення стабільности та процвітання. Дж. Буш каже, що Японія, Південна Корея та Тайвань досягнули того, що політична та економічна свобода йдуть поруч. Президент похвалив голову уряду Японії Джунічіро Коїзумі за пропаґанду свободи в реґіоні. Він додав, що ці демократичні країни змінили обличчя Азії. Проте, з іншого боку, Північна Корея та Бірма, сказав він, зачинили двері для свободи, і результатом стала відсталість та насильство. Говорячи про Китай, Дж. Буш каже, що громадяни тієї країни хочуть більше свободи вираження та свободи віросповідання.

„Аль-Кайда" - відповідальна за вибух в Йорданії

АМАН, Йорданія. – Уряд Йорданії 10 листопада закрив кордони країни й оголосив день жалоби після трьох вибухів 9 листопада у міжнародних готелях в столиці Амані. 57 осіб загинули і понад 300 зазнали поранень у вибухах, відповідальність за які влада поклала на бомбістів-смертників. Нападники вибрали три найпопулярніші готелі в Амані. В готелі „Радісон" бомбіст-смертник увійшов до залі, де святкували весілля, і висадив себе у повітря. Серед загиблих - батько нареченої та батько нареченого. Вибух у готелі „Ґренд Гаєт" спустошив перший поверх. Серед жертв у лікарні надавали допомогу тримісячній дитині, яка зазнала серйозних поранень. Готель „Дейс Ін" поблизу зазнав від вибуху значних збитків біля головного входу. Відповідальність за вибухи взяло на себе угруповання Абу-Мусаба аз-Заркаві, пов'язане з „Аль-Кайдою". У Йорданії закрито усі сухопутні кордони, а в столиці створено перепускні пункти на дорогах. Кількох людей затримано для допитів. Король Йорданії Абдула II заявив 11 листопада, що напади вчинило заведене на хибний шлях угруповання. Король заявив, що терористи, які організували вибухи в столиці країни, не зможуть залякати владу і народ Йорданії. Король пообіцяв, що організаторів терактів, у висліді яких загинуло 57 осіб, знайдуть і покарають. Більшість жертв – йорданці. Загинули також 12 чужоземців. У Йорданії запровадили надзвичайні заходи безпеки. Світове співтовариство різко засудило теракти в Амані. Тим часом віце-прем'єр Йорданії назвав прізвища трьох смертників з Іраку. Король заявив про арешт жінки, яка була причетна до бомбових нападів смертників. За словами короля Абдули, затримана жінка, яка є громадянкою Іраку, входила до групи з чотирьох смертників, але її вибуховий пристрій не спрацював. Ідеться про жінку, яку люди Заркаві назвали серед тих, хто вчинив самогубні напади, але насправді в неї, як виглядає, не спрацював детонатор і вона пішла з готелю „Редісон". Вона туди прийшла з чоловіком. Зараз вона під вартою. Крім того, її брат був чільним помічником Абу Мусаба Аль Заркаві, провідника мережі „Аль-Кайда" в Іраку.

Санкції проти Узбекистану після вироку суду

ТАШКЕНТ, Узбекистан. – Міжнародна громадськість висловила стурбованість вироком Верховного Суду Узбекистану, який 14 листопада визнав винними 15 – чоловіків 12 узбеків та трьох киргизів і засудив їх на термін від 14 до 20 років ув'язнення за спробу ісламської революції в місті Андіжан минулого травня, щоб повалити уряд і встановити ісламську державу. Правозахисні організації засудили суд як театр, у якому свідчення були отримані під тортурами. За оцінкою ООН, урядові війська розстріляли сотні неозброєних цивільних демонстрантів в Андіжані, але уряд Узбекистану твердить, що загинули 187 ісламських повстанців. Узбецький уряд неодноразово відмовлявся дозволити незалежне розслідування подій в Андіжані. Представник ООН з прав людини поставив під сумнів висновки звинувачення, які базувалися переважно на свідченнях самих звинувачених. Комісар ООН з прав людини Луїза Арбор заявила, що суд виглядає несправедливим. Л. Арбор каже, що засуджені повинні мати право оскаржити рішення суду. Європейський союз заборонив 12 узбецьким урядовцям подорожувати в Европі у відповідь на, як було сказано, непропорційне застосування сили проти антиурядових демонстрантів в Андіжані минулого травня. Відмова у візах стосується працівників силових структур, включно з міністром оборони та внутрішніх військ. Евросоюз також наклав ембарґо на продаж зброї Узбекистанові. Рішення ЕС було ухваленим в той самий день, коли Верховний Суд Узбекистану оголосив вирок.

Вибори в Ліберії

МОНРОВІЯ, Ліберія. – Президентські вибори закінчились 8 листопада, і громадяни Ліберії обрали своїм президентом жінку – уперше за всю історію Африки. Після підрахунку 90 відсотків бюлетенів колишня працівниця Світового банку Елен Джонсон-Сірлеа перемогла на виборах глави держави, їй віддали 478,536 голосів, що дорівнює близько 59.4 відсотка голосів. Її суперник – колишній відомий футболіст Джордж Веа отримав 327,46 голосів, що дорівнює 40.6 відсотка – він також звернувся до виборчої комісії з позовом, вказуючи на порушення, які мали місце під час голосування. Проте місія ООН у Ліберії заявила, що вибори були мирними і чесними.

Несподівана візита Кофі Анана до Багдаду

БАГДАД, Ірак. – Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй Кофі Анан 12 листопада здійснив несподівану візиту до Багдаду. Це його перша поїздка до Іраку після повалення режиму Садама Гусейна. Після переговорів з іракським прем'єром Аль Джафарі, Кофі Аннан наголосив на важливості замирення в Іраку. Сунітські політичні партії, які бойкотували перехідні вибори в країні у січні, заявили, що братимуть участь в загальних виборах у грудні. ООН також підтримала ініціятиву щодо примирення, запропоновану Арабською Лігою. Присутність ООН в Іраку значно зменшилася після того як у жовтні 2003 року звідти було виведено працівників організації у висліді бомбового нападу на штаб-квартиру ООН, внаслідок якого загинув спеціяльний посланець Кофі Анана.

„Ню-Йорк Таймс" звільнив журналістку Джуді Мілер

НЮ-ЙОРК. – Американська журналістка Джуді Мілер, яка причетна до скандалу навколо витікання інформації з Білого Дому, 10 листопада залишила газету „Ню-Йорк Таймс", де працювала з 1977 року. Своє звільнення пояснила тим, що „сама стала новиною". Перебування Дж. Мілер у складі редакції „Ню-Йорк Таймс" стало практично неможливим після того, як редактори та автори видання публічно звинуватили її за те, що вона приховувала своє джерело в Білому Домі, завдяки якому було виявлено одного з таємних агентів ЦРУ. Ще однією причиною стала сумнівна об'єктивність змісту статей Дж. Мілер, перед вторгненням до Іраку. Дж. Мілер не має наміру влаштовуватись на нову працю до кінця січня, як і не бажає залишати журналістику. Нагадаємо, на сторінках „Ню-Йорк Таймс" Дж. Мілер розкрила таємного аґента ЦРУ Валері Плейм, чоловік якої відкрито критикував адміністрацію Джорджа Буша за його міжнародну політику. Як стало відомо в ході справи, джерелом журналістки, яка розкрила ім'я таємного аґента, виявився керівник штабу віце-президена Ричарда Чейні Льюіс Лібі. Дж. Мілер у 2002 році була серед журналістів „Ню-Йорк Таймс", що отримали Пуліцерівську премію за репортажі про Близькій Схід.

Найбільший у південній півкулі телескоп відкривається в ПАР

КЕЙП ТАВН, Південна Африка. – У Південній Африці відкривають найбільший у південній півкулі телескоп. Південно-африканський великий телескоп, СОЛТ, в 11 метрів завширшки встановлено у прохолодному сухому районі з дуже гарною видимістю. Опозиційні політики ставлять під сумнів внесок Південної Африки в 30 мільйонів долярів у побудову телескопу і запитують, чи можна було витратити гроші заощадливіше. Однак, учені вважають, що цей знаковий проєкт стане надхненням для цілого нового покоління африканських учених.

Ш. Переса усунуто від провідництва Партії Праці

ЄРУСАЛИМ. – Ізраїльського віце-прем'єра Шимона Переса 10 листопада усунули з посади керівника Партії Праці. Він програв вибори, які, як сподівалися, мав виграти, випередивши зі значною перевагою одного з провідників профспілок, Аміра Переца. А. Перец випередив Ш. Переса на два відсотки голосів. Члени партії відкинули заклики Ш. Переса розслідувати можливі фальсифікації під час виборів. Новий провідник Партії Праці заявив своїм прихильникам, що буде домагатися виходу партії з урядової Національної єдности, де вона є молодшим партнером. Це може змусити прем'єр-міністра Аріеля Шарона скликати передчасні вибори.

Пентаґон заборонив тортури

ВАШІНҐТОН. – Міністерство оборони США 8 листопада видало нову директиву щодо провадження допитів, яка забороняє тортури. У розпорядженні особливо наголошено на неприпустимості застосування сторожових собак для залякування в'язнів. Крім цього, документ дає пряму вказівку „обходитися з полоненими гуманно". Параметри „гуманности" будуть в іншому розпорядженні, текст якого узгоджується. Нова директива забороняє акти фізичного чи морального насильства. Всі допити, які проводять співробітники, котрі не належать до військового відомства, мають проходити під контролею співробітників Пентаґону. Директива покладає відповідальність на військову поліцію за стан здоров'я охоронюваних, але поліція не бере участи у допитах. Директиву видано в межах нової політики американського оборонного відомства. Праця над нею почалася в грудні 2004 року, а 3 листопада 2005 року її підписав заступник міністра оборони США Ґордон Інґланд. Керівники Департаменту оборони прагнуть реабілітувати зображення американського вояка, зіпсований після серії скандалів, пов'язаних зі знущаннями над в'язнями, наприклад, в іракській в'язниці „Абу-Ґрейб" або на Ґуантанамо.

Колишнім офіцерам пропонують працю

БАГДАД, Ірак. – Міністерство оборони Іраку 2 листопада закликало колишніх офіцерів, які служили у війську за часів Садама Гусейна, повернутися до збройних сил. Запрошення стосується всіх службовців до ранґи майора, які повинні з'явитися впродовж місяця до центрів призову. Речник іракського уряду Лейт Куба заявив, що міністри повинні б були ще раніше усвідомити неможливість з нуля і за короткий період побудувати збройні сили. Голова Іракського руху вільних офіцерів і цивільних Наджиб аль-Салігі висловив сумнів щодо серйозности таких плянів: „Ми чули кілька подібних закликів упродовж минулого року. Тим не менш, вони були безпорадними. Ті заклики не містили жодних подробиць, які б засвідчили серйозність намірів їхнього втілення у життя. .. Ми сподіваємося на те, що справжні національні іракські збройні сили таки постануть. Однак, на жаль, ми покищо не побачили намірів їх зформувати". Колишню іракську армію розпустила понад два роки тому очолювана американцями тимчасова адміністрація. Брак досвідчених офіцерів – одна з найбільших проблем у розбудові нової іракської армії.

За матеріялами ЗМІ

Українці в чужих арміях у Другій світовій війні

Роман Сербин

В Европі, яка відзначила цього року 60-ту річницю закінчення Другої світової війни, пам'ять про цей катаклізм уже перестала негативно впливати на взаємини між колишніми ворогами – европейськими державами чи громадянами тих держав. Франція і Німеччина давно помирилися і взялися разом будувати демократичний Европейський союз. До ЕС вступили після розпаду радянської імперії колишні сателіти СССР та балтійські республіки. Більшість европейських країн успішно перемогли внутрішні поділи, створені війною. Нащадки ідеологічно поділеного французького Опору працюють разом з нащадками колябораціоністів на добро своєї країни. Навіть Росія наближається до Европи та забуває про політичні й ідеологічні поділи свого населення під час так званої „Великої вітчизняної війни".

Дивний виняток становить Україна: з одного боку, вона встановила добрі стосунки з усіма сусідніми країнами, які воювали за свої інтереси на українській території та використовували її людські й матеріяльні ресурси, а з другого – залишилася ареною для внутрішніх конфліктів своїх власних громадян, яких доля закинула у різні чужі армії. Організація ветеранів України помирилася з німецькими ветеранами Вермахту, але далі веде війну з ветеранами Української Повстанської Армії та Дивізії „Галичина" (Вафен СС).

Головна причина такої парадоксальної ситуації в українському суспільстві полягає в тому, що за півсторіччя – від початку війни до краху Компартії та розпаду її імперії – радянській державі вдалося нав'язати своїм громадянам спотворену історичну пам'ять, базовану на зфальшованій емпіричній базі, русоцентричній схемі та великодержавницьких позиціях. Згідно з принципом, що історія є політикою, скерованою в минуле, комуністичний режим створив міт Великої вітчизняної війни та втілив його в „Свято Перемоги". Участь українців у тій війні радянська історіографія розглядала з перспективи Кремля і його інтересів. В загальнорадянській схемі історії війни не було місця для вияву українських особливостей, а культ „Перемоги" закріпив поділ українських ветеранів на „переможців" і „переможених", з нерівними правами. Незалежна Україна успадкувала міт „Великої вітчизняної війни" та „День Перемоги", і хоч Компартія втратила монополію на історичну правду, витвір радянської пропаганди виявився настільки тривким, що Україна звільняється від нього повільно і з великим трудом.

Щоб вийти з цього зачарованого кола, потрібно переосмислити участь українців у Другій світовій війні, а для того необхідно брати за вихідну точку не Радянський Союз, а Україну. Україноцентричний підхід конечний не для того, щоб шукати якусь окрему українську правду про війну, бо такої нема. Істина одна, і якщо вважаємо історію наукою, то й історична правда може бути лише однією для всіх. Зате, залежно від зацікавлень та інтересів, люди зосереджують увагу на різних аспектах минулих явищ та розглядають їх з різних перспектив. В аналізі популярної в Україні теми – вкладу українського народу в перемогу над Німеччиною у Другій світовій війні – у центрі уваги є радянська імперія, а не український народ, бо саме їй, як державі, належала перемога. Однак, вивчення українських жертв у тій же війні зосереджує увагу на стражданнях, заподіяних усьому українському народові однією й іншою стороною – як нацистами, так і комуністами. Лише друга тема є справді україноцентричною. Так само, щоб дістати точну картину українських подій, треба аналізувати українську участь у війні, а не перебіг війни на українській території.

Українська нація була втягнена у воєнні дії ще до нападу Німеччини на Польщу, який вважається офіційним початком Другої світової війни. У березні 1939 року щойно створена Карпатська Україна мусіла захищатися перед нападом Мадярщини, Гітлерового союзника. До нечисленної Карпатської Січі долучувалися українські патріоти з Галичини, і лише ізоляція Радянського Союзу унеможливила прибуття добровольців з Великої України. Це був перший військовий виступ, якщо не безпосередньо проти Гітлера, то проти його фашистського союзника. Тут треба звернути увагу на факт, що Карпатська Січ боролася не за чужу владу над українським населенням, а так, як УПА пізніше, – за свою незалежність. Завоювавши Карпатську Україну, Мадярщина могла забирати українців до свого війська, яке разом з німцями пізніше напало на Україну.

Тоді на українських землях, окупованих поляками після Першої світової війни, жило понад шість мільйонів українців. Як громадяни Польщі, українці служили у польській армії. Серпневий пакт Рібентропа-Молотова, яким Гітлер і Сталін поділили Східну Европу, дозволив двом тиранам завоювати та прилучити ряд країн, де проживало й українське населення. Коли Німеччина і Радянський Союз напали на Польщу, українці у польській армії опинилися у боротьбі проти двох тоталітарних імперій: гітлерівської нацистської Німеччини та сталінської комуністичної Росії. Становище українських воїнів у польській армії цікаво порівняти з ситуацією Української Повстанської Армії три роки пізніше. Різниця була та, що УПА воювала не лише проти Німеччини і Росії, а також і проти Польщі, що в рядах УПА українці західніх земель боролися уже за незалежну українську державу, та що були між ними і вихідці зі Східньої України. З поневоленням Польщі тисячі українських вояків польської армії потрапили в радянський полон, а під радянською окупацією опинилася більша частина Галичини та Волині. Українське цивільне населення сприймало совєтських завойовників, як визволителів від польського ярма. Вітали їх з хлібом і сіллю, а подекуди й з синьо-жовтими прапорами.

Напередодні німецько-радянської війни Україна була поділена між двома таборами. Головний масив українських земель, до якого в 1940 роції Сталін ще додав відібрану у Румунії Молдавію й Бесарабію з українським населенням, був зформований в уявно суверенну Українську Соціялістичну Радянську Республіку, а фактично залишався колонією Москви. Західні окраїни української етнографічної території підлягали безпосередньо Третьому Райові або керованим Берліном сателітним державам Румунії та Мадярщини. Не маючи своєї власної не-

(Продовження на стор. 24)

К. Райс в Іраку та інших країнах Близького Сходу

БАҐДАД, Ірак. – Раніше не оголошувана візита 11 листопада секретаря Державного департаменту США Кондолізи Райс мала на меті заохотити всі угруповання в країні взяти участь у загальних виборах. Промовляючи у північному місті Мосул, де проживає численна громада арабів сунітів, К. Райс заявила, що Вашінґтон сподівається на активну участь сунітів у запланованих на наступний місяць виборах. Вибори є частиною політичного процесу, який, як сподіваються американці, устабілізує Ірак і дозволить вивести коаліційне військо з країни. К. Райс прибула до Іраку на початку турне країнами Близького Сходу, яке, як повідомили, розпочалося з Баґрейну. Там вона відкрила програми на допомогу економічного і демократичного реформування реґіону, а потім відбула до Савдійської Арабії, Ізраїлю та на палестинські території.

Ізраїль та палестинці 14 листопада досягли угоди щодо перепускних пунктів на кордоні зі Смугою Ґаза. Досягнення угоди підтвердила секретар Державного департаменту США Кондоліза Райс після переговорів в Єрусалимі. У висліді угоди палестинці вперше від 1967 року отримають контролю над перепускним пунктом Рафах, що на кордоні Ґази з Єгиптом, а також зможуть рухатися між Західнім Берегом та Ґазою, перетинаючи територію Ізраїлю в автобусних колонах. За словами К. Райс, ізраїльські та палестинські керівники продемонстрували цією угодою справжнє державництво. Угода передбачає розташування европейських інспекторів на кордоні, який залишається закритим після виведення Ізраїлю з Ґази у вересні. Палестинці також зможуть почати спорудження морського порту та розпочати переговори щодо відкриття міжнародного летовища в Ґазі. Угода, що має набрати чинности через 10 днів, вважається ключовою для розвитку палестинської економіки та експорту, а також для майбутніх мирних переговорів.

Того ж дня К. Райс заявила в місті Рамалах, після зустрічі з палестинським провідником Махмудом Абасом, про досягнення угоди між Ізраїлем та палестинцями щодо вільного пересування палестинців. Вона наголосила на потребі вільного руху між Ґазою і Західнім Берегом. Послаблення жорсткої контролі Ізраїлю над тими районами вважається важливим задля можливости розвитку економіки Ґази. К. Райс сказала, що вона прагне, аби палестинці повністю відчули переваги виведення з Ґази ізраїльських сил і поселень: „Для щоденного життя пересічних палестинців, будь-то фармер, студент чи власник ресторану, дуже важливо мати можливість вільно пересуватися між смугою Ґаза і Західнім Берегом, а також, аби вони могли вільніше пересуватися територією Західнього Берега".

В Єрусалимі К. Райс виглядала втомленою, але ідея, яку вона хотіла донести, була непохитна. Вона сказала, що можливість миру є реальною, і якщо палестинці й ізраїльтяни працюватимуть над цим, то навіть найскладніші питання можна буде вирішити.

К. Райс нагадала палестинському керівництву про їхні зобов'язання згідно з пляном „Дороговказ", який спонзорують США. Вона також заявила, що палестинцям потрібно докласти зусиль, аби зруйнувати інфраструктуру терору.

Що стосується ізраїльтян, то їх вона закликала утриматися від будь-яких дій, які можуть зашкодити остаточному мирному врегулюванню.

Напередодні в Єрусалимі вона сказала ізраїльському прем'єрові Арієлеві Шаронові, що сподівається на розв'язання конфлікту шляхом мирного співіснування двох держав.

Американці сподівалися, що виведення ізраїльтян зі смуги Ґаза покращить перспективи мирного врегулювання, але насправді взаємини погіршилися.

Хоча ізраїльтяни вийшли зі Смуги Ґаза, вони посилили контролю над усіма маршрутами, що поєднують її з рештою території. Ізраїль каже, що в такий спосіб він запобігає нападам бойовиків з території смуги. Представник Палестини на переговорах Саеб Ерекат вважає, що К. Райс є найкращою кандидатурою на те, щоб відновити переговори між Ізраїлем та палестинцями: „Це дуже важлива візита. Ми очікуємо, що К. Райс і надалі докладатиме максимум зусиль, аби досягнути відновлення переговорів між палестинцями та ізраїльтянами. Ми закликаємо, аби вона допомогла нам зупинити діяльність ізраїльських поселенців та спорудження муру, і якщо хтось може допомогти, то це вона".

ЗМІ

Офіційна візита В. Ющенка до Франції

КИЇВ. – Президент України Віктор Ющеннко 15 листопада відбув з дводенною офіційною візитою до Франції, для участи у святкуваннях 60-річчя ЮНЕСКО. Того ж дня в Парижі В.Ющенко виступив в Інституті міжнародних взаємин перед представниками провідних політичних та ділових кіл Франції, а також зустрівся з генеральним директором Інституту Тєрі де Монбріялем. Увечорі відбулася зустріч Президента України з прем'єр-міністром Франції Домініком де Вільпеном.

16 листопада В. Ющенко взяв участь в урочистостях з нагоди 60-річчя ЮНЕСКО, у штаб-квартирі якої презентує експозицію „Україна – світові". Раніше Президент України поклав квіти до могили одного з керівників Української Народної Республіки – Симона Петлюри, який похований у Парижі.

Після цього Президент України взяв участь в українсько-французькому енергетичному форумі. Увечорі цього ж дня в Єлисейському палаці відбулася зустріч Президента України з Президентом Франції Жаком Шіраком.

У межах візити Президента України В. Ющенка до Парижу міністер закордонних справ України Борис Тарасюк відкрив у Парижі виставку, присвячену першій річниці Помаранчевої революції. Також міністер закордонних справ України мав зустріч з головою комісії зі закордонних справ Національних зборів Франції, колишнім прем'єр-міністром Едуаром Баладюром. У вечорі 16 листопада Б. Тарасюк вирушив з Парижу до Страсбурґу для участи в 115-му засіданні комітету міністрів Ради Европи.Під час візити В. Ющенка супроводжали, міністер з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи Віктор Балога, міністер культури та туризму Ігор Ліховий, міністер палива та енергетики Іван Плачков, міністер охорони здоров'я Юрій Поляченко.

ЗМІ

Головна причина незгод в Україні

Свобода слова, котра в Україні стала незаперечною реальністю, була б ще приємнішим явищем, якби загальноукраїнський полемічний дискурс зводився до єдиних, бездоганно обґрунтованих висновків. Хоч би з приводу найважливіших проблем, зокрема економічних, особливо ж тих, що від часу приходу нової влади і дотепер безрадно застрягли в дилемі „приватизація – реприватизація". Невміння або небажання післяреволюційного уряду розв'язати це найболючіше питання спричинює все більше розчарування в народі. Суспільство залишається поділеним на народну масу, котра бореться за щоденне виживання, і на олігархію, неправедно здобута власність якої досі є нелегітимною. Ця економічно-політична нерозв'язаність відновлює в житті післяреволюційної України те саме напруження, яким характеризувалося президентське десятиріччя Л. Кучми. Саме ця нерозв'язаність, а не особисті незгоди між членами „помаранчевої" команди, привела до відставки уряду Ю. Тимошенко, яку західні експерти, зокрема А. Аслунд, критикували за „неринкові методи управління" і за її „політику тотальної реприватизації".

Тим часом не відбулося не тільки „тотальної", а взагалі ніякої, якщо не рахувати винятку з успішним перепродажем „Криворіжсталі". Але цей же успіх, з іншого боку, викликав занепокоєння в аналітичних середовищах: мовляв, розпродаж великих державних підприємств, що створювалися працею декількох поколінь, відмова від створення від самодостатньої національної економіки перетворить Україну на сировинний придаток, на країну колоніяльного типу. Наприклад, київський професор-математик Л. Шульман, щирий прихильник антиринкової філософії відомого фінансиста і мецената Дж. Сороса, знов і знов звертається до Президента з закликом „не вірити ринковим фундаменталістам", не позбавляти державу участи в економіці, бо сильна держава – це єдина перешкода для отримання монопольних надприбутків. Опоненти приватизації покликуються навіть на авторитет нобелівського лавреата в ділянці економіки М. Фрідмана, який в червні цього року визнав, що масова приватизація будь-яким коштом є помилковою.

Протилежний табір також висуває серйозні аргументи за приватизацію і проти реприватизації, яка, мовляв, повністю зруйнує інститут приватної власности, тому вже краще мати корумповане суспільство, ніж повертатися до радянсько-соціялістичної економічної системи.

У зв'язку з цим протистоянням, в Україні склалася ситуація обтяжливої двозначности, коли приватна власність, як теоретичний принцип, не узгоджується з практикою, у висліді якої всіма очікувана і всіма, крім крайньо лівих сил, бажана приватизація драматично загальмувала розвиток суспільства, привела до зубожіння більшости населення країни.

Захід, зокрема США, також не є однозначним апологетом „ринкового фундаметалізму". У той час, як А. Аслунд на вашінгтонській конференції „Україна на шляху до зрілої національної державности", 29 вересня, гостро виступив проти реприватизації, проф. З. Бжезінський нагадав українським державним провідникам, що прагматизм в управлінні країною „повинен узгоджуватися з ідеалізмом революційних часів".

Проблема велика і дуже складна, але розв'язувати її все одно доведеться. Як зазначає у спеціяльному Меморандумі Інститут національної стратегії України, „поки суспільство не отримає відповіді на запитання, яким чином держава буде компенсувати величезну різницю між приватизаційною й фактичною власністю підприємств, приватизація не буде вважатися леґітимною, а склад нинішніх власників – остаточним".

Іншими словами, шлях до припинення соціяльно-політичного напруження в Україні – відкритий. Чи влада знайде в собі сили піти ним?

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про численні листопадові річниці

Здається, що ні один місяць у році не може похвалитися такою кількістю поважних свят і річниць в українській спільноті, як саме листопад. Але дивним-дивом думки і переконання щодо важливости тих річниць є дуже і дуже різні, як також їхнє відзначення. Вже починаючи від першого дня місяця – у нас є що святкувати чи відзначати – у цьому ми, українці, здається, справжні „спеціялісти". Любимо відзначати річниці чи ювілеї, знаємо, як це робити, та вміємо відповідно їх „продати" нашій громаді.

Питання тільки, як вони поставлені щодо їхньої важливости, і хто які уважає більше чи менше важливими. Розуміється, тут перед веде наша преса, яка пригадує завчасу що, коли і як відзначати чи святкувати. При тому, залежно від редакції та „політичного напрямку" даної преси, – наголошується одні річниці сильніше, а другі слабше. Це саме торкається і громадського проводу – а „звичайний українець" має нагоду або святкувати чи відзначати кожну річницю, яка напрошується, або тільки ті, які йому близькі серцю.

Ось і проходимо тепер листопад – вже половина його за нами, а в ньому – не одна важлива національна річниця, яку слід відзначити, про неї написати та відповідно влаштувати її відзначення цілою громадою. Проходимо в думках це, що вже проминуло, і насувається тихе запитання: чи ми відзначили відповідно цього року оці наші незмінні річниці листопада, що записані в історії українського народу та в історії нашої Церкви?

І тут, як завжди, показником є таки наша преса, що як не напише сама про відзначення одної чи другої річниці подій українського народу, то принаймні подає платне оголошення наших організацій, які відзначають деякі з загально признаних річниць. Пишу не випадково про те, що існує у нас оце „загальне признання" деяких річниць, але поруч з цим маємо ряд річниць, які відзначає тільки певна частина громади. Не буду тут вичислювати ані одні, ані інші, бо це може тільки викликати обурення і поглибити оці непорозуміння, які у нас викликані відзначуванням наших історичних річниць одними чи іншими політичними організаціями.

А все ж якось дивно читати, як по-різному відзначають національні чи інші річниці тепер у нашому народі, та як це залежить від поглядів тих чи інших „провідників народу". Ба, навіть число оцих святкувань з приводу листопадових річниць є дуже різне, залежно від того, чи слідкуємо за подіями в Україні, чи в діяспорі. Але навіть так загально визнана річниця Листопадового чину – в одних була великим святом з відповідною програмою, а в інших навіть її не згадали.

Це саме, на жаль, сталося з річницею смерти Митрополита Андрея Шептицького, Глави Української Католицької Церкви, яка проминула 1 листопада. Не була вона урочисто відзначена церковними владами усюди там, де живуть мешканці українського католицького віровизнання. Та навіть наша преса про цю річницю не дуже писала. Зате деякі святкування, як ось ветеранів у Києві, допровадили аж до сутичок і бійок поміж лівими і правими українськими ветеранами в Києві.

Ось так „святкуємо" по-різному або забуваємо відзначити річниці, які повинні в нашому народі бути „святими".

Це так вже тепер, а що буде, як прийде нове покоління?

О–КА

СВОБОДА

Пам'ятаймо про Україну!

Видає Український Народний Союз – SVOBODA – Published by the Ukrainian National Association

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published weekly on Fridays by the Ukrainian National Association, Inc. at 2200 Route 10, P. O. Box 280, Parsippany, NJ 07054

Svoboda: (973) 292-9800; Fax: (973) 644-9510, UNA Fax: (973) 292-0900
E-mail: svoboda@att.net Web-site: www.svoboda-news.com

Postmaster, send address changes to: Svoboda, P. O. Box 280, 2200 Route 10, Parsippany, NJ 07054

Periodicals postage paid at Parsippany, NJ 07054 and additional mailing offices.

Передплата на рік $55.00, на півроку - $35.00. Для членів УНСоюзу $45.00 річно, на півроку - $30.00. За кожну зміну адреси - $1.00. Чеки і грошові перекази виставляти на "Svoboda".

Головний редактор – Ірена Яросевич
Редактори: Ольга Кузьмович, Христина Ференцевич, Левко Хмельковський, Петро Часто.

Адміністрація „СВОБОДИ"

Адміністратор – Володимир Гончарик (973) 292-9800 доод. 3041
Керівник відділу оголошень – Марійка Осціславська (973) 292-9800 дод. 3040 adsukrpubl@att.net
Передплата – Марійка Пенджола (973) 292-9800 дод. 3042

З РЕДАКЦІЙНОЇ ПОШТИ

Українське телебачення обов'язково треба відновити в Америці

Хочу торкнутись допису в ч. 41 „Свободи" – „Чекаємо на українське телебачення". Ще й як чекаємо! На 78-му каналі телебачення є „SCOLA", де по годині має кожна країна, але там ось вже 1,5 року, як зникла Україна. Маленькі держави „крутять" мультфільми, румуни танцюють, Куба „дає" лялькові вистави і т. д. Росія ж не знімає з екранів свого президента і вже так вихваляється дружбою зі США і як у них там все благополучно!

У листопаді 2004 року я і П. Твардовський звертались до представників нашого Посольства у Вашінґтоні з питання повернення українського телебачення, на XXVII Конвенції СУА я звернулась також до депутата Верховної Ради Лілії Григорович. Посольство заявило, що займається цим питанням (точніше – представники Посольства), шановна депутат відповіла, що Україна не має на це грошей. Дуже дивує такий „вузький" погляд і байдужий підхід до впливу ЗМІ на світ, на підняття образу (не постійного паплюження) держави у світі.

Чи обов'язкова політика на екранах? Хоч і це потрібно в міру. Чи країна, яка створила безмежну кількість пісень пісень рідною мовою, яка має чудову клясичну драматургію, кобзарське, художнє мистецтво, не має що світові показати? Телебачення з України за всяку ціну треба відновити в доступний час.

А ще – щодо наших газет. Раз на тиждень майже всі українці мчать у наші крамниці, фірми за українськими газетами, які надходять з Канади. І який жаль, що всі „рускоязичниє" газети (а їх безліч) – безплатні, а всі українські – платні, від доляра і вище. Чи не така ситуація, як в Україні? Усе молоде покоління, яке володіє російською мовою, читає ці газети, де поруч з цікавими (а вони є!) статтями йде явна брехня або висмикування окремих, компрометуючих Україну фактів.

Чи можна якось змінити цю ситуацію? Маю на увазі платні українські газети.

Оксана Шараневич,
Парма, Огайо

Україна поволі рухається вперед

Ми вилетіли з Ню-Йорку французькою авіолінією від туристичного бюра В. Козіцьких з Йонкерсу. Нас було 34 особи – молоді люди з родинами з Конектикату, Йонкерсу та Ню-Джерзі. Тільки я один був старший. Ми відвідали Київ, Львів, Яремче, Коломию, Івано-Франківськ. Провідниками в Україні були батько і два сини – патріоти України.

Коли ми приїхали до Києва, то побачили написи у вітринах українською мовою, але коли зайшли до середини, то зразу розчарувалися тому що в більшості чули тільки російську мову. Були випадки, коли нам говорили, що нас „нє понімают". Біля кіоску запитали, чи можна купити українську газету? Відповідь була: „нєт". Ми були розчаровані: російських газет – хоч греблі гати, а українських – зі свічкою не знайти.

Київ – чудове місто. Взірцева чистота. Можна все купити, як і в Америці, тільки треба мати гроші. Автобусом поїхали в село-музей, що за Києвом. Це така краса, що ми не могли намилуватися. Далі автобусом – до Канева, де склали низький уклін Тарасові Шевченкові, котрий понад сто років тому написав пророчі слова, що Україна колись діждеться свого Вашінґтона – „з новим і праведним законом". Сповнилось його пророцтво.

Ми пливли кораблем по Дніпру. З музикою та українськими піснями. З Києва поїздом – до Львова. Їхали цілу ніч. Львів відрізняється від Києва тим, що тут в більшості всюди гомонить українська мова. Ми відвідали Високий замок, собор св. Юра. Потім роз'їхались по селах і містечках і відвідали родини.

Над Прутом – моя Коломия. Чарівне місто. Найбільша писанка українська на цілий світ, і готель має назву „Писанка". Як правило, чується тільки українська мова.

Мої зауваги відносно ситуації в Україні: попри негаразди, які, ще існують, попри останню кризу в уряді, Україна, як той слимак, поволі сунеться вперед. Може не на усіх секторах, але є помітні зміни на краще, зокрема в економічному секторі. Україна вже ніколи не повернеться до совєтської системи. Звичайно, коли хтось надіється, що за 10 років Україна стане такою, як Америка чи деякі европейські країни, то не варто про це мріяти. Це станеться тоді, коли підросте нове покоління, котре не є заражене совєтською отрутою.

Історія нас багато навчила. Україна своєю Помаранчевою революцією змінила курс історії не тільки для себе, але і для інших поневолених націй...

Стефан Палилик,
Елдрід, Н. Й.

Не можна порівнювати!

Я – людина похилого віку, маю 75 років, з яких 40 років лікарської праці віддано Україні. Останні 6 років живу в Америці. Жалію, що піддалася намові бути нянькою єдиній доні, котра вже 15 років тут. Однак через 2 роки мрію повернутися у рідну стихію. Весь час виписую „Свободу", яка є маленьким струмочком, що живить мою зболену душу.

А тепер по суті. В одному з попередніх чисел газети у вересні, в розділі „З редакційної пошти", прочитала лист емерита з Каліфорнії. Мова ішла про те, що в Україні – 127 партій і партійок. Але цей дописувач констатує, що це краще, ніж якась одна типу гітлерівських нацистів, сталінської комуни та... українських націоналістів. Отже, прирівняно нашу святиню – героїчну ОУН–УПА до цих двох найжорстокіших в історії людства партій, які залили світ кров'ю та й самі захлинулись. Хоч, на жаль, конвульсії проклятої комуни в світі та й в Україні, ще існують.

Я довго думала – писати, чи ні. Чекала, що хтось фахово опротестує цей факт. Не дочекавшись, не можу заспокоїтись.

Люба Стасишин,
Елкрідж, Меріленд

Читальні „Просвіти" – 115 років

В селі Пеняках на Львівщині, стараннями о. Григорія Грушки, який повернувся з Америки до села і став парохом, в 1911 році відбулись загальні збори, які заснували читальню „Просвіти". Головою читальні обрано о. Григорія Грушку, який, крім душпастирської праці, проводив культурно-освітню працю, був засновником спілок з молочарства, виробу цементових дахівок. При читальні була велика бібліотека. Значну працю серед молоді провадило товариство „Луг". В читальні часто відбувались доповіді, академії, вистави, хрестини. У 1941 році при читальні організовано товариство „Січ". Кілька членів читальні пішли в Дивізію „Галичина", інші потрапили до тюрми і на Сибір, а деякі опинилися за океаном, брали участь у війні з Японією, в Афганістані.

Осип Панчишин,
Чикаго

Доля державної мови непокоїть наших читачів

Молодь України охоче повертається до батьківської української мови. Про це свідчить черговий, шостий конкурс української мови, який проводить Фундація Петра Яцика. До редакції надійшли повідомлення виконавчого директора Фундації **Оксани Коваленко** про те, що конкурс, котрий почався 9 листопада з Криму, охоплює 5 млн. студентів і школярів. Матеріяли з цього приводу надіслали також виконавчі директори Ліґи українських меценатів **Михайло Слабошпицький** з Києва і родинної фундації „Українську книгу – українським дітям" **Михайло Гоян** з Австралії.

Проблема державної мови хвилює багатьох читачів. **Юрій Тарнавський** з Вайт Плейнсу, Н. Й., переслав копію свого листа до Президента України В. Ющенка, якому він скаржиться на оператора Головного поштамту в Києві М. Котик, яка 13 жовтня розмовляла з ним російською мовою. Наступного дня до нього говорила російською мовою також касир „Укрощадбанку" Н. Бобир. Російською мовою говорили також деякі промовці на Майдані Незалежности, коли там святкували вихід збірної України з футболу у фінал Чемпіонату світу, міністер Ю. Луценко у телевізійній програмі.

Читачка „Свободи" **Марія Товстоп'ят** з Каліфорнії прислала до редакції текст доповіді, з якою на Святі Героїв в парафії Української православної церкви св. Михаїла виступила Марія Марчій. З огляду не значний обсяг цієї доповіді і також на те, що цей жанр не в кожному випадку піддається редакторському перетворенню у газетну статтю, не можемо видрукувати одержаний текст, але також не можемо не відзначити високий рівень цієї доповіді, зокрема обґрунтованість важливих висновків, котрі стосуються найскладніших обставин українського націоналістичного руху і виникнення збройного Опору в роки Другої світової війни.

Доповіді такого рівня утривалюють нашу історичну пам'ять, зацікавлюють сьогоднішню молодь героїчним чином старших поколінь нашого народу.

Марійка Качанівська, 17-ти років, пише з Рівненської обл., про своє бажання в університеті вивчати літературу, мову та історію, щоб досягнути широчінь набутого народом духу, красу і щирість почуттів, злетів поезії і милосердя. Адже на милицях колоніяльного суржику не збудуєш нової України. Вона має надію на допомогу в навчанні. Адреса дівчини: вул. Т. Шевченка, 33, с. Колоденка, Рівненська область, 35306 Ukraine. Тел.: (380-362) 20-89-61.

Про життя в Україні йдеться в листі Наталки Семенець з Черкащини, який переслав **Михайло Семенець** з Гемлину, Н. Й., Наталка працює продавцем, але хоче йти на курси дізнавачів міліції. Вона вірить, що справи в Україні зміняться на краще. **Стефан Паньків** з Фльориди переслав листа від Стефи Паньків зі Львова, котра розповідає про події Помаранчевої революції в цьому місті і непокоїться за майбутнє у зв'язку з вересневою кризою в уряді.

Борис Даник з Ню-Джерзі надіслав велику ілюстровану статтю з реґіональної газети „Стар Леджер", присвячену закордонному кубанському козацтву, котре в Америці дбайливо зберігає народні звичаї.

Іван Івахів з Денверу, Кольорадо, в листі застерігає від надмірної довіри політикам, вважаючи, що у політичній діяльности є багато брехні. На доказ цього він наводить численні приклади з історії.

СТОРІНКА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

Нові члени УНСоюзу

Анна-Елізабет Старух, доня Ерін Е. і Адріяна Т. Старухів з Юджін, Оре., – нова членка 172-го Відділу УНСоюзу. Свою внучку забезпечили бабуся Аристида і дідусь Теофіль Старухи.

Маделинка-Міра Молс, доня Тринії та Томи Молсів з Сакраменто, Каліф., – нова членка 358-го Відділу УНСоюзу. Свою внучку забезпечили бабуся Віра і дідусь Франк Молси.

Діяна-Наталія Баранкевич, доня Христини і Стефана Баранкевичів з Ґренайт Спрінґс, Н.Й., – нова членка 130-го Відділу УНСоюзу. Свою внучку забезпечили бабуся Анна і дідусь Мирон Баранкевичі.

Патріярх Філарет під час святкового бенкету у „Вейн Менор“ 6 листопада.

Відзначені нагородами Петро Палюх і Рома Лісович з Патріярхом Філаретом.

Патріярх...

(Закінчення зі стор. 1)

їнсько-американські установи в околицях Ню-Йорку та Ню-Джерзі. Патріярша декеґація 7 листопада відвідала НТШ в Ню-Йорку, а також Український Музей і парафію Української католицької церкви св. Юра. Будучи гостем Посла України в ООН Валерія Кучинського, Патріярх відвідав Організацію Об'єднаних Націй, а гостина для делеґації відбулася в Генеральному консульстві України в Ню-Йрку 9 листопада.

10 листопада Патріярх Філарет і професор Дмитро Степовик відвідали Головну канцелярію Українського Народного Союзу, де при вході до будинку їх вітали традиційним хлібом і сіллю президент Стефан Качарай, перший заступник президента Марта Лиско, скарбник УНСоюзу Рома Лісович, працівники різних відділів. Під час цієї п'ятигодинної візити Патріярх Філарет оглянув будинок УНСоюзу, зустрівся з редакторами „Свободи“ та „Українського тижневика“ і докладно відповів на запитання членів Екзекути та працівників УНСоюзу щодо сучасної релігійної ситуації в Україні, щодо духовного життя суспільства і розвитку політичних подій. (*Окреме інтерв'ю з Патріярхом Філаретом буде вміщено в одному з наближчих чисел „Свободи“*).

Зліва: Зоряна Смородська, відзначений нагородою Мирослав Смородський, Генеральний консул України в Ню-Йорку Сергій Погорельцев, Світлана Погорелцева.

Серед промовців на бенкеті 6 листопада на святкуванні 80-річного ювілею парафії св. Вознесіння були голова церковної ради парафії Володимир Могучий, президент Світового Конґресу Українців Аскольд Лозинський, від УККА – Іван Буртик, і директор Федеральної кредитової кооперативи „Самопоміч“ в Кліфтоні Ярослав Федун. Також промовляв конґресмен США Бил Паскрел, який подарував Патріярхові оправлену копію сторінки з пропозицією до Конгресих записів, в якій відзначено візиту Патріярха Філарета до Ню-Джерзі і святкування 80-річчя парафії Св. Вознесіння.

Під час головної промови Патріярх Філарет красномовно розповів про історію Православної Церкви в Україні, столітню боротьбу за втримання українського праослав'я на території однієї з найбільш численних у світі православних громад. Він висловився оптимістично про теперішій розвиток і зріст Української Православної Церкви Київського патріярхату, незважаючи на постійні перешкоди з боку Москви і Російської Православної Церкви. Патріярх нагадав присутнім, що потрібно багато часу, аби подолати згубний спадок атеїстичних десятиріч, і часто підкреслював, що Українську Православну Церкву втримали поза кордонами її вірні після брутального сталінського нищення УПЦ в Україні. Він також зазначив, що Помаранчева революція в своїй основі була духовною революцією – такою, котра повстала проти постійної корупції і морального занепаду народу.

Патріярх Філарет, повернувшись в Україну 12 листопада, сказав „Свободі“, що невдовзі після повернення має намір зустрітися з Президеном В. Ющенком і знову засвідчити перед ним ту глибоку любов нашої громади до України, яку він бачив під час перебування в США.

І. Я.

Зліва: ведучий ювілейним бенкетом парафії Св. Вознесіння Стефан Татаренко, Анна Татаренко, Зірка Могуча і голова церковної ради парафії Володимир Могучий.

Конгресмен Бил Паскрел читає сторінку конгресового запису.

ЖИТТЯ ГРОМАДИ

75-ліття Першого куреня УПС ім. О. і С. Тисовських

В суботу, 1 жовтня, у приміщенні Суспільної служби українців Канади в Торонто відбулося святкування 75-ліття Першого куреня УПС ім. Олександра і Степана Тисовських.

Розпочалося це святкування в 4-ій год. по полудні зустріччю членів куреня, що приїхали з різних міст Америки і Канади. Вечерю розпочато о 7-ій год. привітанням присутніх курінним Юрієм Сеньковим та молитвою пластовим „Отче наш", а формальна програма розпочалася о. год. 8:30 вечора. Присутніми на святкуванні ювілею були і виголосили привіти Начальний Пластун Любомир Романків, Головний Булавний Уладу пластунів-сеньйорів Юрій Кузьмович, голова Крайової Пластової Старшини Канади Ганя Шиптур, осередкова УПС Торонто Таїса Ружицька, станичний Торонтської станиці Богдан Колос та представник куреня УПС „Вовкулаки" Володимир Луців. Курінне відзначення „Орден Пластової Сокири" пл. сен. Христі Болюбаш вручила член курінної старшини пл. сен. Божена Іванусів.

У розваговій частині зачарувала всіх своїм прекрасним меццо- сопраном ст. пл. Оленка Сливинська під супровід талановитої піяністки Маріянни Гумецької.

Історію куреня прекрасною добіркою в прозірках з коментарями представила пл. сен. Галина Юник, яка задокументувала діяльність Куреня від 1930 року аж дотепер.

Для тих, що хотіли б знати дещо про історію нашого Куреня, читайте далі. Чи ж можна в кількох реченнях передати 75 років діяльности в час миру і в час війни, в Україні поділеній і окупованій кількома державами, і тепер, в Україні, соборній і незалежній? Ця діяльність не переривалася від 12 квітня 1930 року, коли з'їхалися до Львова „скавтмайстри" і провідники Пласту з усіх земель України і заснували Улад Пластунів Сеньйорів, а 15 квітня 1930 р. всі вони стали членами новозаснованого Першого куреня. Це була когорта відданих Пластові і вихованих у Пласті дорослих осіб, провідників молоді та виховників, відданих ідеї „Бог і Україна", які зобов'язалися бути вірними цим ідеям до смерти, що стало їхнім кличем. Серед 26 присутніх на Раді пластунів були: засновник Пласту Олександер Тисовський, полковник Січових Стрільців Іван Чмола, Петро Франко, Дарія Навроцька, Северин Левицький, провідник Пласту на Закарпатті Леонід Бачинський та інші. Коли у вересні 1930 року польський уряд заборонив Пласт, організація пішла в підпілля і працювала під іншими назвами, такими як: Виховні Спільноти Української Молоді, „Плай" та інше. Члени Куреня включилися у всі ділянки пластового та загально-громадського життя.

При кінці Другої світової війни більшість членів стали учасниками „Великого ісходу" українського народу на Захід перед наступаючими совєтськими військами, а після закінчення війни перебували у таборах біженців, де розвинули широку діяльність у всіх сферах громадського життя. У 1945 році на З'їзді в Карльсфельді в Німеччині відродився Пласт, а в Байройті 1946 року відновився також і наш курінь. Коли стало ясно, що про повернення в Україну нема що й думати, при кінці 1940-их років члени куреня роз'їхалися до різних країн Великої Британії, Австралії, Аргентини, США, Канади, а деякі залишилися в країнах Европи (Австрія, Німеччина). Під проводом довголітнього курінного Северина Левицького „Сірого Лева", (а від 1947 року і першого Начального Пластуна) та курінних після нього – Леоніда Бачинського, Тараса Дурбака, Олеся Марченка, Юлі Войчишин, Христі Болюбаш, Радомира Білаша та теперішнього Курінного Юрія Сенькова. Курінь тримає зв'язок між членами в розсіянні „Листком дружнього зв'язку". Члени працюють індивідуально в різних ділянках пластового – по станицях – і громадського життя в організаціях, школах, церквах та ін., про що звітують в курінному журналі. На сьогодні є 62 дійсні члени і 3 кандидати в члени куреня в діяспорі, старшопластунський курінь „Дротів" в Америці, а в Україні юнацький курінь Тисовського в Самборі і стежа УПС „Перлина степів" на сході України.

Високу оцінку куреневі дав у своєму привіті Начальний Пластун, коли звернувся до новоприйнятих членів старшопластунського куреня „Дроти" такими словами: „Сьогодні подруги і друзі, котрі стали членами І-го куреня ім. О. і С. Тисовських, вам приходиться ступати слідами, які не легко наслідувати і заповнити. Ви вибрали стежку, якою не легко йти. На кожному з вас лежить обов'язок своєю відданою працею і посвятою вдержати ім'я куреня на рівні, на якому поставили його перші засновники куреня. Перед вами – завдання бути найкращими серед найкращих... Цього вимагає від вас історія вашого куреня, того вимагають від вас сьогоднішні потреби Пласту в Україні і діяспорі".

Не пожалувала добрих слів і голова Головної Пластової Булави, пл. сен. Слава Рубель у своєму привіті: „Визначні пластуни заснували Ваш Курінь, і визначні пластуни були і є у Вашому курені. Своєю працею в Пласті і в громаді Ви були і є взірцем до наслідування для інших пластунів".

Стежа в Україні „Перлина степів" у пересланому привіті пише: „... Ми в Україні переймаємо від Вас пластове завзяття, прагнемо зробити сучасний Пласт в Україні гідним пам'яті його засновників. Ми горді від того, що ми є „Тисовцями". ...Віднині до смерти! 2005 р. Б., Україна"

Начальний Пластун пл. сен. Любомир Романків

Чи всі ці слова не є найкращою нагородою всім попереднім, теперішнім і майбутнім членам нашого славного вже історичного Куреня? Будьмо ж йому вірними до смерти, як заповіли нам його творці-основники.

пл. сен. кер. Юля Войчишин-Зірка

П. С. На заклик пл. сен. Лариси Музички-Жовтодзюб, щоб в 75-ліття кожний член куреня ім. Тисовських склав даток на Фонд Начального Пластуна Допомоги Пластові в Україні, вже зібрано 2,500.00 долярів. Викликаємо й всіх інших членів куреня! Датки висилайте до нашого Підскарбія пл. сен. Славки Мисаковець, 19 Grassmere Rd. Toronto, ON M6S 1T4 Canada

Пластовий курінь УСП „Верховинки" святкує другу річницю відновлення

КЕРГОНКСОН, Н. Й. – В суботу, 29 жовтня, членки старшо-пластунського куреня „Верховинки" провели свою другу курінну раду на Союзівці, де відсвяткували другу річницю відновлення куреня.

В першій частині ради включено мистецьку програму, яку приготовили нові кандидатки. Після того, з верховинським кличем „Гей гоп, до висот!", присутні на раді помандрували до водоспаду, який після дощів мав багато води. Там мали полуденок та милувалися чудовим видом далеких осінніх гір, верхи яких були накриті снігом. Природа гармонізувала з назвою куреня та курінною відзнакою, на якій вишиті гори.

Унікальна прогулянка дня була до храму Оріянів, недалеко від Союзівки, де „Верховинки" довідались про РУНВіру (Рідна Українська Національна Віра). Під час ради „Верховинки" грою засвоїли знання про патрона куреня, композитора Миколу Лисенка, а дві кандидатки вчили присутніх нових українських пісень. На раді були живі дискусії, обговорено багато справ і вибрано новий провід. По закінченні „Верховинки" взяли участь, разом з іншими гостями Союзівки, в забаві-маскараді.

Пластовий курінь „Верховинки" діє в Ню-Йорку від 1950 року. З часом членки перейшли до сеньйорату, і аж в 1970 році вступили до куреня нові старші пластунки. Коли ж і вони перейшли до сеньйорату, курінь знов не мав нового молодшого допливу і залишився тільки сеніорським. Два роки тому кілька старших пластунок – Лариса Бабій, Леся Гентиш і Лариса Чебіняк – виявили охоту вступити до куреня і членки-сеньйорки прийняли це з великим ентузіязмом. За короткий час вони притягнули до свого гурту групу талановитих дівчат і тепер вже нараховують одинадцять членок.

Головним зацікавленням старшо-пластунського куреня є мистецькі виступи – спів, танці та інше. „Верховинки" також цікавляться подіями в Україні, заохочують інших мати контакт з Україною, слідкують за найновішими новинами та поширюють ці інформації. Курінь також хоче поглиблювати своє знання з мітології, пов'язане з українськими традиціями, та закріплювати зв'язки з пластунами по цілому світі.

Вже два роки підряд „Верховинки" організовують і підготовляють новацьку костюмівку в Ню-Йорку і на весну плянують продовжувати цю традицію. Членки куреня знаходяться в США, Канаді й Україні. Вони є активні у своїх станицях і часто сходяться зі своїми подругами-сеньйорками.

За дальшими інформаціями про курінь або членство відвідайте: www.plastscouting.org/verkhovynky

Лариса Чебіняк

Членки нововідновленого куреня УСП „Верховинки"

27-ий Крайовий Пластовий з'їзд

КЕРГОНКСОН, Н. Й. – 27-ий Крайовий пластовий з'їзд відбувся 22 і 23 жовтня ц. р. на оселі УНСоюзу – Союзівці. Незважаючи на осінню дощову погоду, понад 100 членів різних куренів і станиць в Америці не пожаліли труду, щоб взяти участь в нарадах, де вони звітували про свою діяльність за останні два роки, а також плянували працю на майбутнє.

Крайовий пластовий з'їзд уможливлює учасникам обговорити різні актуальні теми, винести відповідні резолюції щодо поліпшення праці з пластовою молоддю, а також заплянувати зміни, для більш успішної діяльности. Присутні на з'їзді були представники всіх старшопластунських та сеньйорських куренів, як також члени Головної Пластової Булави та Головної Пластової Старшини. Також присутня на нарадах була голова Канадської Пластової Старшини, пл. сен. Ганя Шиптур, яка представила присутнім плян КПС на ювілейну Міжкрайову пластову зустріч в 2007 році, з нагоди 95-ліття Пласту.

Залишаючи становище голови Крайової Пластової Старшини, Ігор Микита у свому слові до присутніх звернув увагу на важливість співпраці в проводі, бо це є запорукою успішного переведення пластової програми. Він також підкреслив важливість ролі батьків в Пласті і потребу їхньої більш активної участи у праці Пласту. Пл. сен. Слава Рубель, голова Головної Пластової Булави, і Начальний пластун Любомир Романків, також звернулись до присутніх на з'їзді стосовно вироблених нових метод пластової діяльности, щоб заохотити молодь до розвитку Пласту.

В суботу, 22 жовтня, поодинокі комісії – таборова, фінансова, статутова, виховна і резолюційна почали свої окремі наради і пізніше представили учасникам з'їзду свої думки щодо певних тем. Вони також подали свої пропозиції для винесення певних резолюцій, які нова КПСтаршина мала б перевести в життя. Деякі з комісій подали багато цікавих думок, звертаючи свою увагу на майбутність таборів, фінансові справи, на удосконалення програм діяльности пластової молоді.

У вечір відбувся святковий бенкет, яким провадила пл. сен. Ксеня Пясецька, членка куреня „Лісові Мавки". Молитву і посвячення трапези провів отець Володимир Пісо, парох Української католицької церкви Святої Тройці в Кергонксоні. Програма почалась прозірками з різних пластових таборів, станиць і пластових груп (як, наприклад, з Йонкерсу та Сієтлу), які приготовив ст. пл. Павло Мулик та пл. сен. Ростик Слабіцький. Також під час бенкету виступив президент УККА Михайло Савків, який подав присутнім перегляд 65-літньої діяльности цієї організації в діяспорі, а в останніх роках і в Україні.

Великою несподіванкою для присутніх на бенкеті був виступ молоденьких сопілкарів (група дітей з пластової групи в Кергонксоні) під проводом Андрія Мілявського, які перший раз виступили зі своєю програмою перед публікою. Присутні винагородили їх щедрими оплесками.

В неділю, 23 жовтня, учасники з'їзду брали участь в Літургії, після чого наради продовжувалися, включно з оформленням резолюцій. Комісія української мови, яка почала свою працю ще в травні 2004 року, винесла свої резолюції, в яких підкреслила важливість української мови в Пласті. Резолюційна комісія запропонувала резолюцію, підтриману більшістю присутніх, що Пласт вступить до Об'єднаного комітету тільки тоді, як всі громадські, жіночі та молодечі організації будуть об'єднані в ньому. Резолюційна комісія також вислала привіти від учасників з'їзду церковним ієрархам, Президентові Вікторові Ющенкові та всім українцям в Україні і діяспорі, провідникам релігійних, громадських, культурних, наукових та професійних організацій. Сердечний привіт вислано всім членам Пласту, які брали участь у виборах в Україні як спостерігачі.

(Закінчення на стор. 13)

Членки куреня „Лісові Мавки" на з'їзді КПС

Рада племені „Перші стежі“ на Союзівці

Учасниці ради племені „Перші Стежі“

КЕРГОНКСОН, Н. Й. – Традиційна 57-ма Велика рада племені „Перші стежі“ відбулася на Союзівці 24-25 вересня. Зібралися члени 2-го куреня УСП і 17-го куреня УПС зі всіх сторін Америки і Канади щоб спільно в чудовій природі і гостинній атмосфері заплянувати напрямні праці на наступний рік, звітувати про пророблену працю та вибрати провід куреня. Наші членки з околиць Ню Йорку вклали багато зусиль і праці щоб наша рада відбулася успішно, приємно і залишилася у всіх присутніх довготривалим спомином.

Декотрі „стежинки“ почали вже приїжджати вечером в пятницю 23 вересня. Субота була вщерть виповнена зайняттями які ми проводили в будинку „Полтава“. Радою провадила пл. сен. Ореста Фединяк. Всі керівні пости племені звітували про пророблену працю за останні два роки. Протягом двох років багато з наших стеж були активні в організуванні і долучилися до переведення пластових акцій, вишколів, таборів і зустрічей тут в діяспорі і в Україні. Також поодинокі стежі занимали керівні пости в пластовому проводі.

Кульмінаційною частиною ради був вибір нового проводу на наступних два роки: Перша стежа пл. сен. Софія Геврик, курінна сеньйорок пл. сен. Марійка Гельбіґ, курінна старших пластунок ст. пл. Дарка Ганкевич.

Вечером в суботу, 24 вересня зійшлися ми на ватру. Понеслася пісня одна за одною, пластові і таборові пісні переплiталися з традиційними. На ватрі ми перевели прийняття кандидаток у повноправні члени племені. Писар Головної Пластової Булави надала відзначення Св. Юрія в золоті пл. сен. Оксані Коропецькій. Настрій був веселий, щирий, справді пластовий. Затерлися вікові границі. Заспівали „Ніч вже йде“ і повернулися назад до „Полтави“ щоб далі продовжувати наради, балачки і розвагу.

Через усю раду обговорювали ми пляни Табору Пташат, на майбутнє, а також інші пляни. Плянували „Стежі“ працю на наступний рік і розїхалися домів підбадьорені, перебуваючи під враженням думок і спогадів.

пл. сен. Адріяна Пілецька-Декайло

27-ий Крайовий

(Закінчення зі стор. 11)

Того ж дня вибрано новий провід Крайової Пластової Старшини: голова – пл. сен. Марта Кузьмович; перший заступник, голова сектора зв'язків і організації – пл. сен. Марта Шморгун; другий заступник, голова сектора виховання і вишколів – пл. сен. Марта Перейма; Крайовий комендант УПЮ – ст. пл. Марта Мудра; Крайовий комендант УПН – пл. сен. Уляна Слабіцька; Крайовий референт УСП – ст. пл. Богдан Печеняк, діловод господарки – пл. сен. Зоряна Ставнича; діловод вишколу УПН – пл. сен. Маруся Борковська; діловод вишколу УПЮ – ст. пл. Діяна Юрчук, голова КТК – ст. пл. Василь Літепло; діловод тіловиховання – ст. пл. Татяна Кузьмович; кореспонденційний секретар – пл. сен. Авра Слюсарчук; протоколярний секретар – пл. сен. – Оксана Кіналь; діловод преси – ст. пл. Галя Голубець; капелян (Українська Греко-Католицька Церква) – пл. сен. о. Іван Кащак; капелян (Українська Православна Церква) – ієрмонах Данило. Голова Крайової Пластової Ради – пл. сен. – Ігор Микита; члени КПРади – пл. сен. Зеня Брожина, пл. сен. Лев Голубець, пл. сен. Юрій Даниліе, пл. сен. Тиміш Гнатейко, пл. сен. Галина Кутко, пл. сен. Маруся Мулик; заст. члена КПРади – пл. сен. Борис Павлюк, пл. сен. Боян Онишкевич.

Новообрана голова КПС пл. сен. Марта Кузьмович

В своїй промові нова голова КПСтаршини пл. сен. Марта Кузьмович звернула увагу присутніх на те, що нову старшину очолили чотири ґенерації членства, і це дає певність майбутнього пластової організації. Ці чотири ґенерації пластунів і пластунок, включно з Крайовим референтом УСП, який недавно приїхав з України, будуть тісно співпрацювати, щоб поліпшити програми занять для пластунів різного віку.

Цей з'їзд додав присутнім учасникам та новому проводові заохоти до дальшої праці з пластовою молоддю, і всі повернулись до своїх осередків зі списком завдань та плянів.

Якщо хтось більше цікавиться працею Пласту в Америці, радимо прочитати пластову сторінку на мережі Інтернет – www.plastusa.org.

ст. пл. **Галя Кузишин-Голубець**

Іванна Савицька

Листопад

Летять листки пожовклі та зів'ялі,
Летять до ніг і сумно шелестять...
Затих гайок і верби кучеряві
Пташиним співом вже не гомонять...
Осінні дні ось-ось срібноволосі
Шепочуть тихо – осінь, осінь...
Летять листки і скрізь так непривітно,
Заснув ставок і нивка вже не та.
Колишеться вітрець одноманітно,
А між стернею блудить самота.
Осінні дні ось-ось срібноволосі
Шепочуть тихо – осінь, осінь...
Летять листки і сонечко химерне
По небу колесом кудись біжить, біжить...
Ой, літечко! Невже ж ти не повернеш
Хоч на часок, годинку, хоч на мить?
Осінні дні ось-ось срібноволосі
Шепочуть сумно – осінь, осінь...

У Парижі вшанували жертв українського Голодомору

ПАРИЖ. – Українська громада Франції 13 листопада вшанувала пам'ять жертв Голодомору 1933 року. Вперше до цієї акції приєдналися французькі політики, які пообіцяли докласти зусиль задля того, щоби парламент Франції визнав Голодомор 30-их років геноцидом проти українського народу. Того ранку провідники українсько-французьких організацій - „Україна-33", „Союз українців французького походження", „Арт-Юкрене" та інші – зустрілися з представниками Франсуа Байру, голови центристської партії „Союз за Французьку Демократію", колишнього міністра освіти, депутата Европейського Парляменту. Французькі політики пообіцяли від імені партії „Союз за французьку демократію" (10-15відсотків електорату на національному рівні) допомогти домогтися визнання Голодомору 1933 року геноцидом проти української нації на рівні французького парляменту – як це було зроблено стосовно вірменського геноциду 1915 року. Удень відбулася жалобна хода від української греко-католицької церкви Святого Володимира до собору Паризької Богоматері, в якій взяли участь з півтори сотні осіб. Учасники ходи, всі в чорному під жовто-синіми прапорами, роздавали перехожим листівки-пояснення про український Голодомор, від якого загинули щонайменше 7 мільйонів осіб. О год. 3:00 у соборі Паризької Богоматері почалася Служба Божа, яку правив новий паризький єпископ Андре Венктруа. Такі Богослужіння, за участю українських греко-католицьких священиків, стають у Соборі Паризької Богоматері традицією, бо від 2003 року вони є щорічними.

УНІАН

Можливості для поселення нових іміґрантів

Інформаційне бюро Злученого Українського Американського Допомогового Комітету (ЗУАДК), повідомляє всіх українців, зокрема новоприбулих, що в околицях міста Скрентону в штаті Пенсильвенія відкрилися вигідні можливості постійного поселення.

Українська церква св. Андрія (за Юліянським календарем) в околицях Скрентону бажає допомогти леґальним іміґрантам у пошуку праці і поселення в цій околиці. В 1900 році околиця Скрентону прийняла одну з найбільших іміґрацій українців у США. Таким чином, ця околиця має багату традицію української громади – з двома українськими православними, двома українськими католицькими і тринадцятьма іншими православними і католицькими церквами. Тут був заснований Український Народний Союз і часопис „Свобода".

Всебічне вивчення влаштування на працю виявило потребу основного знання англійської мови. Деякі працедавці виявляють бажання спонзорувати постійний сертифікат праці для іміґрантів. Кошт проживання в цій околиці вигідний. Вартість домів – від 50,000 до 80,000 долярів, а квартири – від 350 до 475 дол. на місяць. Згідно з оголошенням в місцевих засобах масової інформації, є такі можливості праць: водії автомобілів (39,000–42,000 на початок; вдома два дні на тиждень); авто-механіки; кухарі/шефи у ресторанах; столярі/цеглярі; медсестри, медичні техніки, робітники в лікарнях і старечих будинках; домашня обслуга для старших і дітей; комп'ютерні програмісти, перукарі, техніки-електроніки, і санітарні техніки.

Віддалі до головних українських відпочинкових курортів і осередків культури досить вигідні: до української оселі ім. О. Ольжича – одна година, до „Верховини" – година і пів, СУМу і Союзівки – дві і чверть години. Контакт для інтерв'ю чи іншої інформації: Вільям Губ'як, 1459 Chestnut Ridge Road, Upper Black Eddy, PA 18972, phone: (610) 982-5041; e-mail: whubiak@netcarrier.com

Творчий вечір поета Богдана Рубчака

ЧИКАҐО. – 17 вересня друзі та шанувальники творчости Богдана Рубчака зібралися в Українському інституті модерного мистецтва, щоб попрощати його і дружину Мар'яну та побажати їм всього найкращого на новому місці їхнього проживання – в Ню-Джерзі. Богдан Рубчак близько зв'язаний з інститутом вже понад 30 років, бо брав активну участь у влаштуванні літературних вечорів в інституті, часто мав вступне слово про творчість авторів.

Коли в 1977 році управа інституту вирішила розпочати річну серію літературних вечорів у новому, ще невикінченому приміщенні, то перший авторський вечір був присвячений сучасним українським поетам Нюйоркської групи, які проживали в Чикаґо – Богданові Рубчакові, Юрієві Коломийцеві та Олегові Коверкові. На той час появилося вже 4 збірки поезій Богдана Рубчака: „Камінний сад" (1956), „Промениста зрада" (1960), „Дівчині без країни" (1963), та „Особиста Кліо" (1967). Обкладинки до цих збірок виконали сучасні мистці Кость Мілонадіс, Анатолій Коломиєць, Оксана Теодорович та Аркадія Оленська-Петришин. В 1969 р. вийшла антологія сучасної української поезії на заході під назвою „Координати", якої співавтори були Богдан Рубчак і Богдан Бойчук. В половині 1970-их років, після отримання докторату в Ратгерському університеті, Б. Рубчак був запрошений до Ілинойського університету, як професор порівняльної літератури. У 1983 р. виходить його наступна збірка поезій „Крило Ікарове", яка була перевидана в Києві в 1991 р. У 1993 р. Б. Рубчак був нагороджений премією ім. Павла Тичини. Усі ці роки Рубчак тісно співпрацював з Інститутом модерного мистецтва в Чикаго.

На прощальному вечорі Богдана Рубчака (зліва): Віра Боднарук, Мар'яна Рубчак, Богдан Рубчак, Леся Кочман, Юрій Коломиєць, Люба Маркевич, Кость Мілонадіс, Олег Коверко.
Фото: Ляля Куч-

Споминами про студентські роки в Ілинойському університеті поділилася колишня студентка Рубчака Аня Ґоляш, а поет Юрій Коломиєць розповів про переживання і творчість молодих поетів і мистців по приїзді до Америки в 50-их роках.

На пам'ятку від друзів Богданові Рубчакові було подаровано скульптуру Лесі Кочман, а Ляля Кучма виготовила коляж з програмок минулих виступів Богдана Рубчака в інституті, який всі присутні підписали.

Вечір ще довго продовжувався в дружніх розмовах з близькими приятелями.

Віра Боднарук

„Дерево...

(Закінчення зі стор. 1)

ликів, а серед килимарства маємо в колекції зразки двох видатних майстрів, які жили і працювали в Галичині – Куриленка і Хамули. Основна колекція музею була закуплена ще у 1933р. Килимів зі східних областей України на той час одержати було майже неможливо. Але Куриленко наслідував полтавський стиль ткання. Він навіть вивчав фарбування вовни натуральним зіллям і застосовував цю методу у своїх витворах. Він дуже гарно відтворював полтавську килимарську техніку, і цими зразками ми можемо похвалитись. Є у нас і з приватних колекцій речі, подаровані музеєві. Імена тих, хто зробив такі жертовні подарунки, хто подарував музею свою родинну реліквію до експозиції, будуть названі. Але багато є і таких, що дарували анонімно.

– ***„Дерево життя. Сонце. Богиня". Поясніть, будь-ласка, ці символи.***

– Культ дерева існував у дуже багатьох культурах, не тільки в українській. Розгадуючи таємницю життя і вічності, люди вбачали в тому закони, які підказували, як працює цілий Всесвіт. На прикладі дерева, яке відтворюється і перетворюється з року в рік, наливається соком і силою, люди вимальовували схему життя і смерти. І це бачимо в усіх культурах світу. В нашій культурі про сотворення світу, вищу силу Божественного начала передавалося багато інформації через символи творчости, через пісню, зокрема через коляди, які, як тепер ми знаємо, сягають своєю історією далеко перед зародження християнства. Дерево – це одна з перших живих рослин, яка постала в хаосі вод і від якої почалося народження інших рослин. Люди розуміли, що ніщо не вічне: і дерево, і життя зникає. Але люди також дивилися на дерево як на тридільний поділ Всевіту: коріння, яке йде глибоко в підземелля – це щось невідоме, таємниче; друга частина – це стовбур, людське життя на землі, що має свій об'єм і довжину; і третя частина – крона, яка сягає висот небесних, місце доступу птахів або тих, хто вмів літати – мала відношення до небесних сил. Сам же стовбур був важливий для людського життя. Він був важливий і людям, і звірятам для покорму, і для бджіл, що роїлися, даючи мед. Люди заворожено спостерігали за цією містерією життя і відтворювали це в своїх зображеннях.

А Сонце – це життєдайність, без нього земля б не відновлювалась і не воскресала. Без сонячного тепла не було б і самого життя.

В народному мистецтві, особливо на рушниках, ми також бачимо, що дерево вособлювалося з плодючістю і розквітом жінки. В первісних культурах і повір'ях світу спочатку існувала богиня. Це те, що вособлювало жіноче начало, що давало плід. В багатьох культурах символ жінки був священним. Спочатку богиня, а потім прийшли боги. Сама містерія народження нового життя була загадковою і чудотворною, тому люди ототожнювали саме життя з жіночою постаттю і тому створили богиню вічного життя ще в трипільській культурі. В символ статуеток Жінки-Матері-Богині вони вкладали всю свою енергію, молитву і любов. Енергія людського розуму є дуже великою. Науковці і вчені ще довго будуть вивчати феномен, закладений у джерелах культур народів світу. Люди намагалися задобрити вищі сили природи різними ритуалами і магічними заклинаннями. Вони відслідковували, як це працює, що дає можливість притягнути до свого життя найкраще: від внутрішнього світу, цінностей людських і божественних до одягу, житла і нової майбутности, безпеки і відтворення нового життя. Це наша версія інтерпретації української культури, так, як ми відчуваємо світ. Можливо, це дасть поштовх для багатьох відкрити себе зсередини, з самої філософії нашої культури.

Любов Волинець

Нещодавно я прочитала сентенцію одного древнього мислителя, який писав: „ Ми всі є як карлики, як ліліпути, але ми бачимо дальше і ширше тому, що стоїмо на плечах велетнів". Таким нашим велетнем і є наша безсмертна культура, яка чекає своїх Колюмбів. Вона пройшла через віки, вона нікуди не зникає. Ця жива, активна творчість наскрізь пронизана енергією серця, яка пройшла через руки, розум, тіло, емоції людей. Це не абстракції, це люди, живі, з душею. І в кожного з них є часточка Бога.

Завітайте до українського музею в Ню-Йорку, зробіть собі такий подарунок. В цих стінах є щось набагато більше, ніж просто виставка. Це якась дивна сила, яка з'єднує з Всесвітом. Через такі мистецькі речі передаються коди родового коріння. Через них можна одержати інформацію про народження чогось нового, зовсім іншого, в будь-якій галузі. Вони дають поштовх і до створення шедеврів. Просто з'єднайтеся з цими речами і відчуйте їх дух. Можливо, саме через те унікальні витвори рук наших предків мають таку магічну силу. Їм нема ціни, бо вони є своєрідним мостом з минулого в майбутнє. Це сила, яка над часом.

До 50-ліття відродження українства в Польщі

Перше десятиліття після Другої світової війни для українців в Польщі було дуже трагічним. Про цей період страждань багато вже написано, досліджено, й сьогодні історики мають можливість з перспективи часу об'єктивно включити всі факти в історію України другої половини XX століття. Наступне сороколіття не було легким для нас, психологічно провадили ми далі подвійне життя. В душі були українцями і віруючими греко-католиками, а зовні – поляками латинського обряду.

В тому періоді історії українців в Польщі проживало майже 250.000 нашого населення. Найбільшою частиною були переселенці Акції „Вісла" (примусової) на понімецькі терени у Вроцлавськім, Щецінськім, Ольштинськім й інших воєводствах (в пізніших роках наступили адміністраційні зміни).

Це безправ'я й нелюдське виселення з прадідівських земель улюбленої Лемківщини і Закерзоння психологічно й фізично дуже відбилося на здоров'ї українців, бо позбавило їх усіх прав громадянина Польщі на довгі роки. Переселенці не мали можливостей спілкуватися з родиною, односельчанами, знайомими. Заборонялися елементарні для цивілізованого суспільства права, релігійні відправи. Терор панував роками. Пригнічення допроваджувало людей до депресій.

Поважне число українців, не признаючись офіційно до своєї національності, в більшості були професіоналістами, давнішими мешканцями центральної й західньої Польщі, переселенцями з Радянського Союзу та спорідненими з польськими родинами повернецями з робіт в Німеччині. Часто українці падали жертвами польського шовінізму й були запроторені до концентраційного табору в Явожні, де зазнавали тортур, гинули десятками.

Серед в'язнів були священики, недостріляні в 1945–46 роках польськими бандами і військом. Дивує нас, що наша Церква досі не подала їх імен на беатифікаційний процес до Ватикану. Згадую ті трагічні часи не для того, щоб роз'ятрювати рани минулого, а заради взаємного прощення, бо й ми не без гріха. Саме тому Блаженніший Патріярх Любомир і голова Конференції Єпископату Польщі Архиєпископ Юзеф Міхалік розпочали молитву з нагоди акту взаємного прощення й поєднання такими словами: „Ми прагнемо виконати заповіт Папи миру Івана Павла II, звершуючи акт взаємного пробачення в ім'я справедливости й добра наших народів, польського та українського".

Належиться ще згадати про насильне виселення українського населення з Закерзоння в Україну в 1945 році і 1946 роках на підставі договору між урядами УРСР і Польщі. На цю тему були вже опубліковані ряд статтей і документів. В половині 50-их років завдяки амнестії кількадесят колишніх членів УПА й ОУН повиходило з тюрем, і частина їх замешкали у Вроцлаві та в повітах воєводства. Перші тижні й місяці для колишніх в'язнів не були легкими. Ми прийняли їх сердечно, зі зрозумінням ситуації. Для нас вони були героями, гідними пошани.

18 жовтня ц. р. минуло 50 літ від заснування „Культурно-осьвятовей комісії для людносьці українськей" у Вроцлавськім воєводсві. Ту дату стараюся відзначити згадкою про початок відродження українського легального життя в Польщі, будучи одним з засновників відродження. Завдяки кільканадцятьом молодим українцям, вигнаним з любої їм Лемківщини, домоглися зустрічі з прокуратором Вроцлавського воєводства Михайлом Труханом. На ту зустріч один з товаришів, Лев Ґаль, запросив і мене, єдиного не з Акції „Вісла". З тривогою, але з вірою в Боже Провидіння, не відмовився, відчуваючи вагу справи. Вперше я офіційно заявив в кабінеті прокурора: „Я – українець!". І цим скинув тягар з душі, котрий носив від червня 1945 року. На нараді з Михайлом Труханом ми одержали запевнення, що нам дозволено оформити вже згадану Комісію й що дістанемо домівку для культурної й освітньо-мистецької діяльности. Обіцяно нам і захист перед шовіністами і платню інспектора українських справ в адміністративно-суспільному департаменті. З української сторони речником і головою Комісії став Василь Шост, а на просьбу членів Управи делеговано нижче підписаного на новостворену платню. Керівник відділу національностей, ідейний комуніст Крупка склав плян праці. Відвідували ми повіти, відділи старостз: адміністраційний, рільничий, освіти, культурно-мистецький, села, в котрих по кілька родин господарювали українці, бо така була драконівська постанова Міністерства внутрішніх справ. Мені доручено говорити з людьми по-українськи в присутності керівника Крупки.

Наступного дня відбулася зустріч селян з повіту, на якому українці мали змогу висловити свої бажання чи зажалення. Українською мовою доручено мені відчитати „Слово", автором якого був згадуваний вже Крупка. Для перекладу дозволили мені взяти те „Слово" додому і того вечора члени Комісії ознайомилися зі змістом його і схвалили його. Переклад опрацювали Ірина Тимочко-Камінська-„Христя" і мґр. Нуся Самотій-Ненадкевич (сьогодні громадянки США).

Важливою для мене була опінія „Христі", колишньої надрайонової цивільної сітки УПА, бо одно речення в „Слові" було пригноблююче, але конечне: „Ми, то значить Комісія, відмежуємося від дій УПА". Добрий слухач міг зауважити тон того речення. Звернув на це увагу з іронічною усмішкою й сам Крупка.

Була вже весна 1956 року. Наша Комісія, з допомогою відданих громадській праці, приготувала Шевченківську академію, за відповідною програмою. Публіки було більше, як ми сподівалися. По кількох днях поздоровив мене з успіхом віце-воєвода Остапчук, і преса помітила ту нашу першу появу посеред польського моря. Для українців було це піднесення духу й надій на краще.

Тим часом Комісія зформулювала ряд вимог до польського уряду. Ось вони: (подаю з пам'яті й про долю їх не пам'ятаю):

– уневажнення Акції „Вісла" і відшкодування за втрачене майно;
– повна амнестія для українських в'язнів;
– повернення прав Греко-Католицької Церкви;
– створення українських середніх шкіл, включно з інтернатами;
– видавання української преси і радіо-програм;
– створення українських відділів в бібліотеках.

Згадаю ще, що праця вимагала напруження, такту й опанування нервів. Делегований був я на конференцію до Варшави, на котрій справи українські були декларовані представником уряду. Справу Акції „Вісла" визнано як „статус кво". Після повернення до Вроцлава здавав звіти... В кінці – справи особисті. Розпорядженням уряду Польщі – розлучені родини могли подавати прохання про пашпорт на виїзд за кордон, на Захід. Маючи маму й сестру в США, подав і я таке прохання. Спочатку мені відмовлено, але я не відступив – таки одержав пашпорт.

о. диякон Юрій Малаховський,
Ню-Йорк

НОВИНИ ЛІТЕРАТУРИ І МИСТЕЦТВА

Теодор Терен-Юськів – музика року

Теодор Терен-Юськів

Життєві жнива сучасного музичного критика та фотомистця Теодора Терена-Юськіва – багаті. Він постійно друкується в пресі діяспори і досі є єдиним українським фотографом, який влаштував у Ню-Йорку чотири індивідуальні виставки кольорових світлин. Із ранніх його відзначень – стипендія ім. О. Мишуги на студії співу у Львові (в клясі славетного Адама Дідура) та перша нагорода на конкурсі молодих співаків там же, в 1939 році. Між організаторами та членами журі цього мистецького змагу були М. Колесса, В. Витвицький, Р. Савицький та сам В. Барвінський, який і вручив цю нагороду особисто лавреатові.

Колишній оперний співак (баритон) виступав у театрах на Заході України, в Польщі, Німеччині, Норвегії, у Парижі та в Ню-Йорку, де свого часу видав низку платівок фірми „Арка". За свої музичні здібності Т. Терен-Юськів отримав особисте признання й похвалу від корифея української музики – Станіслава Людкевича. А в наш час Т. Терен-Юськів подарував громаді одноразову, оригінальну студію „Національно-державна мотивація творчости С. Людкевича" (1984).

Завдяки Т. Терену-Юськову, Львівська державна музична академія ім. М. Лисенка в останньому часі збагатилась двома концертовими інструментами найкращої в світі фірми фортепіянів „Боезендорфер". Т. Терен-Юськів від довшого часу втримував зв'язки як з Академією, так із цією компанією у Відні, звідкіля обидва інструменти прибули в червні до Львова.

Фірму „Боезендорфер", яка успішно конкурувала з іншою великою компанією, „Стайнвей", заснував у Відні Ігнац Боендорфер (1796–1859), який став виробляти збільшені інструменти з трьома доданими тонами в басовому регістрі, при загальному скріпленні ще й вищих частин кляві'ятури. Такий величний інструмент, під талановитими руками виконавця, здатний на низку рідкісних кольористичних ефектів, та є в силі наповняти своїм потужним звуком найбільші залі столиць. Т. Терен-Юськів призначив 200 тис. дол. зі своїх заощаджень на цю музичну місію.

Ректор академії, Народний артист України, проф. Ігор Пилатюк писав: „Сказати до нього просто, що ми радіємо, то це так, якби нічого не сказати... Наші серця переповнені щастям і гордістю, що Україна, наш народ має таких славних синів, як Ви! Низький уклін Вам за Вашу шляхетну позицію та доброту! Вже більше 40 років ми не отримували жодних нових інструментів. Ми змушені працювати на фортепіянах, з яких деяким вже більше 100 років! Катастрофічний стан музичних інструментів в академіях є прямою загрозою збереженню і розвитку усієї музичної освіти в Україні".

В липні за участи генерального директора фірми „Боезендорфер" Манфреда Айхінгера відбулась урочиста презентація обох інструментів – спочатку на прес-конференції, а потім – на концерті, де грали львівські піяністи Йосиф Ермінь, Оксана Рапіта та Етела Чуприк.

З цієї міжнародної події вже виготовлено цифровий відеодиск DVD. Цей реклямний диск на 18 хв. представляє український музичний Львів крізь австрійські об'єктиви.

На обох інструментах встановлено пам'ятні таблички з іменем мецената, виготовлено його портрет, щоб він на чільному місці нагадував доброчинність українця-патріота зі США. Йому допомагав дириґент хору „Думка" з Ню-Йорку Василь Гречинський, який ладнав електронний зв'язок між Львовом та Ню-Йорком.

Вчена рада Музичної академії створила Фундацію ім. Т. Терена-Юськіва, завданням якої буде організувати у Львові міжнародні конкурси молодих співаків. Так Т. Терен-Юськів став справжнім „музикою року" і ще раз довів на ділі, як діяспора може закріплювати мистецькі позиції молодої Української держави.

Роман Савицький мол.

З сучасного життя УІММ

ЧИКАҐО. – Справді є що розповісти про сучасне життя і діяльність Українського Інституту модерного мистецтва, зокрема нову динамічну Управу, що складається з Ради директорів, Виконавчого комітету і дуже активних членів. Тут всі дуже завзято працюють, влаштовуючи цікаві доповіді, літературні і музичні виступи, мистецькі виставки, чим збагачують культурне життя мешканців Чикаго і української громади. Інститут також притягає до себе багато чужинців, які радо співпрацюють з нами, допомагаючи поширювати нашу культуру.

Серед цікавих подій в УІММ в останньому часі – показ короткометражного фільму режисури мґр. Орисі Антонович – про славних американських фотографів XX століття, який вона створила на замовлення Корпорації Ґанделя, як десятий фільм в серії кінотворів на мистецькі теми.

На першому пляні ми побачили славного фотографа Майкла Рая, що на лоні розкішної природи розповідає про мистецтво фотографіки і різних фотографів. Тут показано цілий ряд найвизначніших з них, з яких найславнішим був Ансель Адамс, що також був знаменитим музикантом. Це він першим так чудово зфотографував природу американських диких гір у різних порах року. У фільмі були приклади, що підкреслювали значення композиції, способу фотографування, орудування формою і розміром, йшлося також про зацікавлення і таланти фотографів.

Цей фільм був дуже цікавий і зібрав доволі велику публіку. Було багато американців, професійних фотографів і професорів університетів, мистецтвознавців, що провели круглий стіл – з цікавими запитаннями і ще цікавішими відповідями. Вечір влаштували Молоді Приятелі Інституту на чолі з дуже працьовитою і здібною Карін Петскі, що працює в Чикаго Арт-інституті. Цей гурток талановитої молоді заснувала Аня Антонович.

Наступною помітною подією була доповідь проф. Олександра Мотиля, відомого українського історика з Ратґерського університету в Ню-Джерзі, на тему Помаранчевої революції в Україні і сучасної української політики. На всі зміни в Україні він дивиться через призму історії, бо розуміє, що Україна ще не скоро стане на міцні ноги. На це потрібно щонайменше 20 років. Він з великою дозою гумору представляв прерізні факти, які гальмують розвиток України, – це корупція, тіньова економіка, брак ринку праці і масовий виїзд громадян на заробітки. І все ж Україна іде вперед і вчиться на власних помилках. Одне, чого, на його думку, можна лякатися, – це небезпека з боку мафіозної і скорумпованої Росії.

І ще одна яскрава подія в УІММ: концерт трьох славних українських музикантів – Наталії Хоми, Юрія Харенка і Володимира Винницького. Всі вони мають за собою світову славу, якою вінчають Україну і рознесять її добре ім'я по широкому світі.В їхній програмі прозвучали твори Гайдна, Бетовена і Рахманінова. Концерт відбувся на найвищому рівні. І можна було придбати компакт-диск з музичними записами.

В неділю, 4 грудня, в УІММ відбудеться о 2-ій год. по полудні концерт подружжя скрипалів Юрія і Дани Мазуркевичів, в неділю, 5 лютого 2006 року, – концерт піяніста Володимира Винницького, а 5 березня – концерт Лисиці і Кузнецова в фортепіяновому дуеті.

Варто заздалегідь записати собі в календарику всі ті дати, щоб не пропустити тих знаменитих концертів.

Олександра Мудра

Славко Крушельницький – модерний мистець

Ярослав Крушельницький

З розпадом СССР в 1991 році історія українського модерного мистецтва, так званого українського авангарду, розкривається перед світом. Відкриваючи для себе Славка Крушельницького, ми торкаємося українського модерного мистецтва.

Ярослав Крушельницький („Славко"), народився в Долині, в Галичині, в 1916 році, закінчив фармацевтичні студії в Львові і був учнем Олександра Новаківського. В 1945 році виїхав до Парижу, де працював в експресіоністському стилі. Помер передчасно в Люксембурзі, в 1973 році. Маляр залишив по собі понад 500 творів. Численні картини художника були подаровані в 1985 році Українському музею в Ню-Йорку і Канадсько-український мистецькій фундації в Торонто, багато творів зберігаються в приватних колекціях.

Я. Крушельницький є частиною авангарду, котрий появився в Україні на початку XX століття. Модерне мистецтво мало свій початок з Західній Европі, але нова генерація українських мистців була близька до мистецьких течій Західної Европи. Олександер Архипенко, Олександра Екстер, Давид Бурлюк, Михайло Бойчук та інші впроваджували в Україну нові ідеї і впливи. Експресіонізм, кубофутуризм, неопримітивизм, поміж іншими течіями, розвивалися в Україні в той самий час, як і в Західній Европі, що мало свій вплив на молодого Я. Крушельницького.

Експресіоністи Західньої Европи були вражені подіями Першої світової війни, мистецтво Я. Крушельницького було продуктом тих драматичних подій перед, під час і по Другій світовій війні. Пережиття війни, втрата родини, тяжкі життєві умови скитальця сильно вражали його. Мистецтво для нього стало знаряддям виявлення стану душі.

Я. Крушельницький привіз з собою до Західньої Европи низку українських елементів, динаміку кольору і символіки. Як О. Архипенко творив універсальне мистецтво, в якому є відблиск трипільської культури, скитських мистецьких мотивів, степових баб, гончарства, так Я. Крушельницький був під впливом української землі, краєвидів, світла, архітектури, релігійних обрядів, фолкльору і щоденних предметів.

Я. Крушельницький є доказом окремих рис, окремої дійсности і окремого розвитку українського модерного мистецтва, котру політична дійсність сталінської епохи пробувала силою всадити до одної матриці. Через те, що українське мистецтво було цензуроване і репресоване, модерне мистецтво стало знаряддям самозахисту.

Я. Крушельницький. „Квіти"

Я. Крушельницький. „В парку"

Я. Крушельницький врівноважує модернізм з українізмом, привласнюючи західні стилі до домашних умов. Дивлячись у широкий світ, він зосереджувався на українському, на домашньому. Він був під впливом попередників у мистецтві, зокрема теорій О. Богомазова і експресіоністичного стилю Олександра Новаківського, але так само впливали на нього західньоевропейські мистці, зокрема постімпресіоніст Вінсент Ван Гоґ і експресіоніст Ернест Кірхнер. Він, як і інші українські мистці у Франції – О. Архипенко, О. Грищенко, В. Хмелюк, М. Мороз, І. Нижник-Винників, Ю. Кульчицький – впливав на розвиток мистецтва в Україні і українській діяспорі, але також на мистецтво назагал.

Я. Крушельницький поділяє з іншими українськими мистцями можливості кольору, простору і світла. Колір був найсильнішою українською рисою тож природно, що Я. Крушельницький стає кольористом. Він постійно йшов до поєднання кольорів, простору і психічних аспектів людини і природи. В його працях є постійний пошук злагоди в природі.

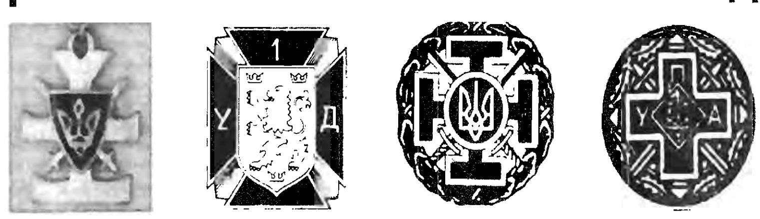
Через аналізу мистецтва Я. Крушельницького ми знову торкаємося того факту, що український авангард специфічно відрізняється від російського, як свідчать історики мистецтва Д. Горбачов, Ж. Данцкер, Ж-М. Маркадеі, В. Маркадеі, М. Мудрак, А. Наков і інші. Західня публіка назагал необізнана зі школою українського авангарду як такою, що має свою цілковито незалежну історію. Оця необізнаність, що є українське, що є російське і що є радянське, торкається так само мистецтвознавців, як і любителів мистецтва.

В багатьох музеях світу, наприклад, в Карнеґі-музеї в Пітсбурґу, США, українські мистці Олександер Архипенко і Олександра Екстер подані як росіяни. Через таких мистців, як Я. Крушельницький, „кільця сполучення" між західньоевропейськими і східньоевропейським мистецтвом, українське образотворче мистецтво прямує до визнання у світі як специфічна і окрема національна одиниця.

Д-р Христина Кишакевич-Качалуба,
Монтро, Швайцарія

Листопад – це місяць Українських Військових Інвалідів

Просимо про щедрі датки для інвалідів і потребуючих допомоги колишніх вояків останніх наших змагань за державність України.

Датки проситься пересилати на адресу: **Social Service of Ukrainian War Veterans, Ukrainian Educational & Cultural Center, 700 Cedar Road, Rm 122A, Jenkintown, PA 19046.**

НОВІ ВИДАННЯ

З-під пера видатного публіциста

Микола Галів

Сьогодні в Україні, коли демократія і свобода слова заохочують до писання навіть посередніх авторів, справді вартісна книжка тим більше заслуговує на увагу і прочитання. І саме до таких видань належить збірка статтей, доповідей і коментарів провідного члена ОУН, політичного діяча кінця першої і початку другої половини XX століття Володимира Стахова, відомого також під псевдом „Мек". Видання з'явилось під назвою „Про українську зовнішню політику, ОУН, Карпатську Україну та політичні убивства Кремля" у видавництві „Гадяч" в Україні, 2005 року. Її порядник – д-р Олександер Панченко.

Цю особливо цінну працю вручив мені мій довголітній друг і приятель Євген Стахів, брат Володимира. Але й Володимира я мав щастя близько знати, співпрацюючи з ним в редакції „Сучасної України" у Мюнхені. Він мав талановите перо і належав до винятнкових особистостей в українському громадсько-політичному житті, зокрема у націоналістичному русі. Прекрасний публіцист і глибокий політичний аналітик, він був толерантним до людей інших політичних поглядів. Тому на сторінках редагованого ним двотижневика „Сучасна Україна" друкувались статті авторів різних політично-партійних спрямувань – Івана Майстренка, Генадія Которовича, Дмитра Андрієвського, Всеволода Голубничого, Григорія Костюка і багатьох інших.

Крім вступу упорядника Олександра Панченка, книжку започатковує аналітична стаття відомого політичного діяча і теоретика українського визвольного руху д-ра Миросла Прокопа про життєвий шлях Володимира Стахова.

Вибрані праці В. Стахова відкриваються доповіддю „До зовнішньої політики ОУН в роках 1931-1938", в якій автор подав дуже цікаві і маловідомі факти з підпільної та зовнішньополітичної діяльности ОУН під керівнцтвом Євгена Коновальця і після нього.

В. Стахів після закінчення Перемиської гімназії у 1930 році поїхав на політичні студії до Берліну. У половині 30-их років став редактором німецькомовної „Української Пресової Служби", близько зійшовся з провідними членами ОУН Коновальцем, Сціборським, Сеником, Барановським, Ярим й іншими. Надзвичайно цікаво розповідає автор про семирічні зв'язки ОУН з японською дипломатією, які утворились при допомозі члена ПУН-у Ріка Ярого. З японськими дипломатами підтримували контакти Є. Коновалець, Р. Ярий і В. Стахів. З розповіді випливає, що японська сторона уважно слідкувала за українським політичним життям не тільки у Варшаві і Букарешті, але й у підсовєтській Україні.

В. Стахів у журналістичній праці не випускав з поля зору зовнішню і внутрішню політику Совєтського Союзу. Коли в березні 1963 року в журналі „Комуніст України" зявилась стаття міністра закордонних справ УССР Луки Х. Паламарчука „Україна на міжнародній арені", В. Стахів проаналізував, як насправді та совєтська „суверенність" виглядає.

Не проминув В. Стахів у своїх коментарях і сателіта СССР Румунію. Ту ситуацію В. Стахів назвав „Румунським Деголізмом" і глибоко проаналізував румунський вилам з комуністично-московської орбіти і Комінтерну.

Особливо цікавою є розповідь про переддень Другої світової війни. Тут йде мова про те, як Берлін стер з карти Европи Чехо-Словаччину, на місці якої постала „незалежна" держава Словаччина на чолі з прем'єром Тісом у Братіславі, а також про те, як поставала незалежна держава Закарпатська Україна.

У той час долю Европи визначав Берлін, Гітлер. Тут, крім офіційних держаних чинників Закарпатської України, виступав Провід Українських Націоналістів, від імені якого діяв В. Стахів. Навколо Закарпатської України відбувалась складна дипломатична гра. Виявляється, не весь тодішний офіційний Берлін був проти незалежности Закарпатської України. Автор розповідає про цікаву зустріч з д-ром Пітером Кляйстом, з бюра Рібентропа. Отже, П. Кляйст поінфорував, що фюрер вирішив розчленувати Чехо-Словаччину: Історичні богемські і моравські краї будуть включені до Райху, Словаччина одержить ґарантовану Німеччиною державну самостійність, а Карпатська Україна належатиме Угорщині. Мовляв, поки цього не сталося, ми, себто Кляйст й інші, спробували до тієї справи залучити Розенберга, щоб він переконав фюрера у політичній абсурдности такої розв'язки. Звичайно фюрер вислухає, але зробить, що вже вирішив.

Кляйст сказав до Стахова: „Ви знаєте, що з такою інформацією робити. Ще нині їдьте туди (до Відня, де був ПУН – М.Г.), і прошу Вас негайно повертатися до Берліну. Я робитиму все можливе і все, що лежить у моїх силах, щоб відвернути це нещастя - нещастя для Вашого і мого народу".

Можна було передбачити, що розмова Розенберга з Гітлером не змінить ситуації з Закарпаттям, так і сталося. Незважаючи на рішення Гітлера, у Хусті 15 березня проголошено самостійність Закарпатської України. З приводу подальших подій у цьому краї зареаґував японський амбасадор Гіроші Ошіма, виславши до Будапешту полковника Манакі і майора Наґату, які разом з японським військовим аташе склали гострий протест проти нелюдського знущання угорців над карпатоукраїнськими військовополоненими. Крім цього, японський амбсадор Ошіма 1 квітня 1939 р. у цій справі

(Закінчення на стор. 23)

Слово мають польські друзі України

З журналісткою Тересою Седляр-Колишко і Станіславом Пашулом я зустрівся на святі дожинок, яке польська громада влаштувала в молодіжному таборі „Полянка соколів" в Гилсборо, Н. Дж.

Тереса Седляр-Колишко з Кракова на святі представила громаді свою третю книжку репортажів з подорожей в Україну - „Від Киргольму до Ялти". Вона почала ці подорожі ще в часи комуністичної влади і писала про побачене і почуте, наражаючись на небезпеку переслідувань з боку режиму. Свої репортажі журналістка друкувала і друкує тепер в газеті „Нови дзєннік", яка видається польською мовою в Ню-Йорку. Ми познайомилися, коли шляхи Тереси дійшли до берегів Дніпра, і разом здійснили кілька подорожей, зокрема до Тимошівки - села композитора Кароля Шимановського, Умані, Тального, Сміли, інших міст Черкащини.

Попередні репортажі увійшли до збірок „Від Смоленська до Дикого Поля" і „Між Двиною і Черемошем", які видала польською мовою Польська культурна фундація в Лондоні. Тепер Тереса Седляр-Колишко розповіла про відвідання міст і сіл на Поліссі, Поділлі, Волині, Галичині, в Криму, у Придніпров'ї, Придністров'ї, Причорномор'ї... Вона пише переважно про життя польської меншини, але з великою прихильністю до незалежної України. У книжці описані зустрічі не тільки з поляками та українцями, а й з караїмами, кримським татарами, іншими народностями. Усі мешканці української землі зазнали горя в часи сталінізму, й спогадів цих людей про тяжкі часи не може уникнути авторка, У Дніпропетровську їй розповідає немолода жінка: „Я з дому Кривицька, а за чоловіком - Саленко. Він був щирим українцем, воював, був поранений, але вижив, проте в 1961 році утонув в Дніпрі. Найгірше нам було в 1937 році. Тата й маму репресували, батька розстріляли, нас, дітей, вигнали на вулицю. Мама повернулася через 10 років".

У Верхівні, колишньому маєтку Ганських, славетний Оноре де Бальзак узяв шлюб з Евеліною Ганською. Тепер в палаці розміщено аґрарну школу, а перед ним стоїть пам'ятник Ленінові, котрий не тільки в цих околицях Бердичева, а й в Україні ніколи не був. Тереса Седляр-Колишко запитала у директора школи Пашковського, чи не краще було б замість московського вождя поставити погруддя Бальзака. Директор спохмурнів: „Не я Леніна ставив, не я його зніматиму". Тяжко приходять зміни в свідомості.

Але є в книжці описи місць, які зберегли свій колишній чар. Ось приклад: „Трускавець я пам'ятаю ще з перед війни. Ні, я не була в цьому популярному уздоровиську, але про Трускавець часто вдома говорили. То тітка, то приятелька мами їхала „на води" і присилала картку з вітаннями, на якій я ніколи не могла дошукатися трускавок, хоч назва пахла мені улюбленими з дитинства ягодами. І ось цього року я нарешті дісталася Трускавця, який лежить під Дрогобичем, в чарівній лісистій місцевості, біля підніжжя м'якого, теж залісненого узгір'я. Дивна річ: коли виходиш з автобусу, відчуваєш невимовний спокій. Перестаєш нервувати, забуваєш про клопоти. Так справді діється. І врешті щось чисте. Трускавець і справді є чарівним, чистим, „майже довоєнним" уздоровиськом. Ледве вийшла з „маршрутки" - так називають в Україні мікробуси - як рушила вулицями Трускавця, зупиняючись раз-по-раз біля добре збережених віл, колишніх пансіонатів, просто до трускавецької лічниці".

Коли я гортав книжку Тереси Седляр-Колишко (її можа придбати в книгарні „Нового Дзієнніка" (333 W 38th St., New York, NY 10018), до нас приєднався Станіслав Пашул з Кінсбурґу, Н. Дж. Історія його життя теж могла б стати одним з репортажів журналістки. Він воював в Литві проти радянської навали як юний вояк Армії Крайової, але був схоплений і багато років поневірявся в північних таборах разом з українцями, естонцями, російськими козаками, іншими поневоленими... Котлас, Інта, Воркута, Ангарськ, численні інші табори... Лісозаготівлі, залізниці, автошляхи - несходима тайга, усіяна кістками мільйонів в'язнів. Батько його вийшов з Сибіру з польським військом Андерса і після 23-річної розлуки розшукав сина і запросив до Америки.

Пам'ятник в Джерзі-Сити

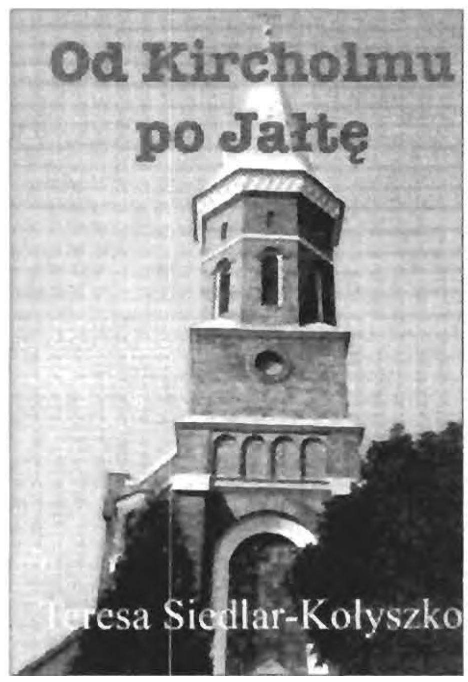
Минуле не давало спокою Станіславові, і він почав добиватися встановлення в Джерзі-Сити пам'ятника полеглим. Анджей Пітинський виготовив проєкт. Станіслав Пашул віддав на будову свої заощадження - 13 тисяч долярів. До пожертв приєдналися інші. Навіть німецьке товариство дало 2 тисячі долярів. Виділенню місця сприяла українка Анна - дружина посадника міста. І став промовистий пам'ятник жертвам Москви над рікою, поблизу колишньої садиби УНСоюзу.

- Я вважаю, що це пам'ятник жертвам сталінізму з усіх поневолених національностей, - говорить мені Станіслав, - і хотів би, щоб біля нього проводили віча і зустрічі також українці, білоруси, литовці, нащадки усіх народів, які страждали від злочинів Кремля.

Левко Хмельковський

Зліва: Тереса Седляр-Колишко, Левко Хмельковський, Станіслав Пашул на святі дожинок

З-під пера...

(Закінчення зі стор. 22)

мав рішучу розмову з Рібентропом. До цього треба додати, що доля Закарпаття також вирішувалась Сталіном у Москві.

Особливо цікаві і зворушливі розповіді про Євгена Коно вальця.

Закінчує книжку стенограма „Процесу проти Б. Сташинського" під час суду в Німеччині. Як Сташинський став совєтським аґентом? Його молодша сестра була пов'язана з українським націоналістичним підпіллям. Перед ним енкаведисти поставили вибір: або він погоджується на співпрацю з НКВД або його сестру засудять на 25 років, а він разом з батьками опиниться в Сибіру. Сташинський вибрав співпрацю.

Дійшло до того, що він став убивцею Лева Ребета і Степана Бандери. Мабуть, третьою жертвою мав бути сам він. Якщоб він не втік і не зголоси-вся, як убивник названих осіб, то мабуть ми були б ніколи не знали, що фактичними убивниками були кремлівські вожді.

Сташинський на суді докладно, у деталях розповів, як вбив Лева Ребета і Степана Бандеру. Адвокати родин загиблих сказали, що потерпілі не вимагають помсти і не мають ненависти до Сташинського, який був сліпим виконавцем Кремля. Це був християнський вияв всепрощення, бо ж Сташинський визнав свою вину. Не можна читати цих нотаток без зворушення.

Водночас насувається настирливе запитання. Тоді судили німецьких воєнних злочинців, сьогодні судять у Газі сербських воєнних злочиців і ведеться гостра боротьба з тероризмом, і це правильно. Але ж коли на міжнародний суд потраплять страшні злочини, вчинені проти українського народу й інших народів імперською Москвою, яка сьогодні продовжує це роботи проти чеченського народу? Донині ні кремлівські вожді, ні російський народ не вибачилися за ці злочини! Що про це думає Міжнародний трибунал? Тяжко братись за це діло, коли Президент Дж. Буш є особистим приятелем В. Путіна...

Українці...

(Продовження зі стор. 5)

залежної держави, українці мусіли виконувати громадянські обов'язки країн, громадянами яких вони були. Для більшости українців це означало служити в рядах радянських збройних сил, а для решти — у німецьких, румунських та мадярських арміях. Після окупації України Третім Райхом та його сателітами участь українців по їхній стороні зросла пропорційно до потреб і можливостей використати людський потенціял завойованої країни. Ситуація ускладнилася з появою Української Повстанської Армії, „армії без держави", але єдиної, яка боролася за створення своєї незалежної держави. У результаті цих процесів українці опинилися у трьох ворожих арміях.

Традиційна радянська історія „Великої вітчизняної війни", а вслід за нею й велика частина української пострадянської історіографії розглядають воєнні події з усерадянської перспективи: починають війну з німецького нападу на Радянський Союз, аналізують реакцію Кремля, описують військові поразки на фронтах і при тому всьому дещо звертають увагу на те, що діялося в Україні. В такій схемі „української" історії Україна втрачає своє природне центральне місце і залишається на другому пляні. Специфіка воєнної історії України, яка не мала своєї незалежної держави, свого незалежного уряду, свого власного війська, вимагає зосередження на тому, що залишається суттю тієї історії, себто – на українському народі та його ставленні до воєнних подій.

Не народ дав назву війні „вітчизняна" і „велика", як пізніше твердив радянський міт. Назву та одночасно й ідеологічне тлумачення німецько-радянському конфлікту дала Компартія у статті „Велика вітчизняна війна радянського народу", надрукованій у газеті „Правда" 23 червня 1941 року, а наступного дня – в республіканських газетах. За прикладом успішної російської війни проти Наполеона 1812 року, партія обіцяла повну перемогу над німецькими завойовниками, як колись над французькими. Українцям зокрема адресувалася згадка про „визволення" Західньої України з польського рабства Червоною армією. Під час війни ці три поняття – „вітчизняність", „визволення" та „перемога" – були використані разом з такими гаслами, як „За Родіну, за Сталіна", для мобілізації радянського народу проти німців. У повоєнний період вони стали головними компонентами міту „Великої вітчизняної війни".

Публічним виявом історичних мітів стають державні свята та відзначення. Першим відзначенням в Україні був „День визволення України" (14-15 жовтня 1944 р.), але у важливості він поступився всесоюзному „Дневі Перемоги" (9 травня), який в 1945 році став вільним від праці днем. Через три роки людей знову послали до роботи, аж поки Л. Брежнєв у 1965 році не відновив первісний статус свята. Хрущовські експерименти в економіці та політиці дещо захитали совєтську імперію, і виникла потреба популярного інтеґруючого міту. Це завдання міг найкраще виконувати культ „Великої вітчизняної війни" з його „Днем Перемоги". Відновлене свято скоро стало найпопулярнішим державним празником Радянського Союзу та помогло вкорінити консолідуючий міт. Популярність цього свята була така велика в Україні, що після незалежности український уряд не відважився його скасувати, хоча викинув інші совєтські свята, як, наприклад, роковини Жовтневої революції. Парадокс українського успадкування совєтського свята та втіленого ним історичного міту полягає в тому, що цей міт є по суті антиукраїнським, маскує історичну істину і продовжує ділити українське суспільство.

Шкідливість для України міту „Великої вітчизняної війни" стає зрозумілою, коли розглянути його три головні твердження і як вони сьогодні стосуються України й українського народу: а) що весь український народ повстав в обороні своєї вітчизни; б) що Україна була визволена Червоною армією; в) що український народ вийшов переможцем.

Чи вважав український народ своєю вітчизною Радянський Союз, та чи рвалися українці захищати його перед німцями? Для українців недавно прилучених західніх земель окупація Радянським Союзом була ще закоротка і зажорстока, щоб вони вважали СРСР своєю батьківщиною. На землях колишньої Української Народної Республіки, окупованої РСФСР ще за ленінських часів, двадцять років постійного перебування під владою Москви та наслідки демографічних змін, спричинених голодоморами, переселенням та змішанням населення, зробили своє, і почуття окупації поволі стиралося. Все ж таки, незважаючи на поголовне винищення незалежницького елементу, і там не дійшло до повного прийняття комуністичної влади та її держави. Поняття „вітчизни" залишалося абстрактним, аж поки німецько-радянська війна та комуністична пропаґанда не винесли його на перший плян. Сьогодні прихильники міту „Великої вітчизняної війни" жонґлюють поняттям „вітчизна", змішуючи в ньому теперішню незалежну Україну, колишні УРСР та СРСР.

З перших днів війни Україна опинилася у центрі уваги радянської влади. Адже ж українські землі були перші на шляху нацистського завойовника. Щоб зберегти льояльність українського народу і запобігти використанню німцями українського потенціялу, комуністичний режим прийняв двоцілеву тактику: мобілізувати населення проти зовнішнього і внутрішнього ворога, та вивезти або фізично знищити все, що могло допомогти ворогові, включно з внутрішньою опозицією. Комуністична влада старалася всякими способами розбудити в українців почуття радянського патріотизму та жертвенности на захист спільної багатонаціональної „вітчизни". Одночасно, при зближенні фронту, відбувалася евакуація людей та державного майна, супроводжена фізичним нищенням країни та розстрілами політичних в'язнів і громадян, до яких влада не мала довір'я.

Совєтський міт твердить, що німецький напад викликав в українського народу загальний патріотичний порив проти нацистського загарбника. Проте, навіть ще не вповні досліджені архіви заперечують це твердження. Вони показують, що велика частина українського населення вірила, що війна принесе зміну на краще. Деякі українські патріоти чекали визволення від комуністичного режиму і сподівалися, що Гітлер дозволить відновити незалежну українську державу. Архівні доку-

(Продовження на стор. 26)

У монастирі-фортеці села Межиричі

кПравославні князі Острозькі в XIV ст. заснували в містечку Межиричі, що на південний схід від Острога, обитель св. Трійці, збудували тут храм, фортецю. Межиричі отримали назву від свого розташування на півострові між річками Вилією і Збитенькою, які тут зливаються.

Мурований монастирський храм з фортечними мурами служив своєрідним щитом, що прикривав княже місто Острог від турецько-татарських нападів.

Монастирський храм св. Трійці побудував в половині XIV ст. князь Іван Васильович Острозький. Монастирські будівлі на початках були дерев'яні, сама ж святиня дуже подібна до Богоявленського собору у Острозі. Ці два храми мають дуже лаконічні і одночасно могутні форми: їх увінчують стрункі бані, тут поєднано візантійсько-український і готичний архітектурні стилі, а іконостас належить до високомистецьких взірців сакрального мистецтва тієї доби. Акантове листя руками майстра перетворене в суцільні золоті вінки, які тонкістю різьби і легкістю сприйняття творять одвічну красу духовного мистецтва.

Православне чернече життя XIV–XVI ст. в Межиріцькому монастирі було таке ж, як в інших обителях – молитви, пости, важка фізична праця, хоча мало і свої особливості – місійну працю іноків, їх активну участь у церковному житті Острога. Вони допомагали друкувати перші Богослужбові книги, зокрема Острозьку Біблію, були серед учнів і викладачів Острозької духовної академії.

В 1609–1610 рр. обіч храму виросли два муровані корпуси для майбутніх ченців-франціскацнців, яким було передано Межиріцьку святиню. Починаючи з кінця XVI ст. храм св. Трійці був обведений оборонними мурами з вежами і став одним з найкращих монастирських оборонних ансамблів України.

Новозаснований францісканський монастир в Межиричі був наповнений ворожим духом щодо православної віри. Проте 1795 року, після третього поділу Польщі, зникли францісканці з Межиріч. 13 листопада 1866 року цю святиню передано та освячено новим московським окупантом під парафіяльний храм. Запанував шовіністичний дух русифікації та омосковлення церковного життя.

Все це продовжувалось аж до Першої світової війни і революції, коли кордон з Росією проліг по річці Вилії за кількасот метрів на схід від монастиря-фортеці. Монастирський храм продовжував залишитись парафіяльною церквою села. В 1960-их роках комуністи святиню зачинили.

Переглядаючи документи архіву Волинської області за XVI–XVII ст., я натрапив на дуже цінні з них, які стосуються минулого монастиря і самого містечка, навколишніх сіл. Були часті позови до королівського суду власників містечка і їх сусідів за земельні межі, покражі майна. Дві справи „Матеріяли з обліку майна і втрат монастиря за 1807–1819 рр." та „Касова книга Межиріцького монастиря 1800–1829 рр.", писані польською мовою, відкривають багато нових сторінок з життя францісканців. Нові документи заохотили до наукової подорожі.

Нічний електропоїзд Луцьк-Здолбунів прибув до кінцевої станції і я вирушив автобусом до Острога, де прийшов до маленької дерев'яної каплички, в якій моляться вірні УПЦ КП. Всі храми Острога належать до московської церкви, які їм передала попередня неукраїнська влада. Біля каплички – величавий римо-католицький костел, є ряд нових домів молитви протестантів, лише вірні УПЦ КП були проігноровані кучмістами.

З важкими думками залишаю маленьку святиню і вирушаю до Межиріч, оглядаю чарівні краєвиди навколо цього прадавнього міста. Червневий сонячний ранок напуває чарами і пахощами садів і квітників біля будиночків, що тягнуться вздовж найдовшої вулиці Острога аж до самого Межиріча. Монастир-фортеця – на найвищому місці села. В обителі нині 22 ченці, 8 послушників.

Очолює братію архимандрит Федір (Васильєв), а сама братія складається переважно з вихідців з Волинського Полісся. Майже всі вони підкреслюють незгоду з моїми думками і висновками. Особливо задає тон Венедикт, випускник Рівненського інституту інженерів водного господарства.

– Ви кожного разу після відвідин нашої обителі, – каже о. Венедикт, – бачите в нас лише негативне, не хочете помічати відбудову і розквіт святині...

Так, є великі позитивні сторони в житті чернечої обителі: повністю відреставровано храм, дзвіницю, монастирські будівлі, відселено духовне училище, ченці плекають сад і город, доглядають бджіл. Скрізь відчувається рука господаря і гаманець жертводавців. Але ж це – московська церква, яка веде політичну діяльність проти України.

Місцеві жителі показують місце колишньої прикордонної смуги вздовж річки Вілії, по якій до 1939 року був кордон. Дерев'яні спостережні вежі, укріплення.

– Після „визволення" 1939 року, – розповідають старожили села, – почали більшовики „визволяти" нас від хліба, землі, самого життя. Був у нас дуже високоосвічений настоятель храму о. Черній, якого поважали вірні, але енкаведисти повезли його „чорним вороном" в невідоме і сліди його загубились і по сей день. Після цього заарештували і вивезли найбільш національно-свідому частину нашої молоді...

Довго сиджу над берегом річки Вілії і милуюся барвограєм квітів і трав на величезному килимі, що ним застелив червневий ранок навколишні луки, а думками перебираю віднайдене в архіві, побачене і почуте, щоб ще раз сказати своє слово про Межиріцький св. Трійці монастир, який був, є і буде великою святинею нашої Помісної церкви з патріяршим престолом в Києві.

Володимир Рожко,
Луцьк

Українці...

(Продовження зі стор. 24)

менти про арешти, допити та розстріли кількох студентів Київського університету дають приклад зневіри частини студентів у русифікаторській політиці комуністичного режиму та надії на німців. Зі звітів аґентів НКВД про стан населення можна бачити, що антирежимові настрої існували в усіх прошарках українського суспільства.

На початку війни радянські вояки, а багато з них було з українських селян, поголовно кидали зброю та йшли добровільно в німецький полон. Інші дезертирували. Лише злісне знущання нацистів над полоненими та каральні акції совєтських загороджувальних загонів проти своїх власних військ змусили радянських вояків змінити ставлення до німців. Галичани сподівалися, що німці визволять їх від сталінського ярма, як у 1939 році вони вбачали визволителів у радянських військах. Німців вітали українські селяни не лише в Галичині, але й у Східній Україні, де пам'ять про сталінський голодомор ще була свіжа, і де люди ще не втратили надію на скасування колгоспів. З часом українські червоноармійці та українське цивільне населення переконалися, що нацисти прийшли не визволяти Україну від комунізму, а для того, щоб накинути на неї свої кайдани. Не маючи іншого виходу, українці мусіли погодитися на підтримку радянської сторони, тим більше, що в радянських збройних силах служили їхні батьки, брати й сини.

Вигнання німецького окупанта за передвоєнні кордони УРСР було відзначене 14-15 жовтня 1944 р. по цілій Україні: в Києві, в обласних і районних центрах. Звітуючи опісля Сталінові, Хрущов писав: „Святкування Дня визволення України викликало нову хвилю патріотичного піднесення серед трудящих, полум'яне почуття подяки всього українського народу Червоній армії і великому вождеві народів товаришеві Сталіну". Незважаючи на його успіх і політичне значення, „День визволення" таки не став національним святом України ні за радянської влади, ні після неї. Українським святом став і залишився „День Перемоги".

Та й чи віддзеркалювало б таке свято „визволення" історичний факт? Питання визволення України Червоною армією не є риторичне. Слово „визволення" містить в собі поняття „волі". Визволення означає отримання волі; якщо такої волі нема, немає і визволення. Перемога над гітлерівським Третім Райхом принесла волю Европі, але не всій. Війська демократичних країн справді визволяли країни, окуповані німцями. Так у Франції, на місце прямої німецької окупації на півночі та підлеглого Німеччині вішівського режиму на півдні, прийшла відновлена, об'єднана, незалежна і демократична Французька Республіка. Навіть Німеччина була визволена, хоча не вся і не відразу. В тій частині, яку завоювали західні альянти, нацистську диктатуру замінила політична, соціяльна і культурна свобода, а з часом Західня Німеччина дістала і повну національну незалежність. Інакше склалася доля Східньої Німеччини та країн Центральної Европи, які при кінці війни окупувала Червона армія. Відновивши з часом велику частину державної незалежности від СРСР, вони все ж таки залишилися його сателітами з авторитарною внутрішньою системою. Слушно завважив недавно російський історик Юрій Афанасьєв, що Радянський Союз Европи не визволив. Тоталітарний режим, який не дає волі своїм власним громадянам, неспроможний дати волю іншим країнам, відвойованим й окупованим його військами.

Якщо б Україна була справді визволена, то українці здобули б повну свободу в усіх виявах особистого та колективного життя: вони б одержали повні політичні, соціяльні, економічні, культурні та національні права. Натомість, усунувши тоталітарну владу нацистського Берліну, Червона армія повернула Україні тоталітарну владу комуністичної Москви. Нівечення людських прав нацистами перебрали комуністи. Економічну експлуатацію Третім Райхом замінила експлуатація можновладцями Радянського Союзу. Переслідувані нацистами українська Православна і Католицька Церкви були цілковито знищені комуністами. Пріоритетну німецьку мову замінила не українська, а російська. Тут варто пригадати – якщо сталінський тоталітарний режим був відновлений в усіх реґіонах, звільнених від німецької окупації, то наслідки для українського і російського народу не були ідентичними. Російська нація дістала повну культурну і політичну незалежність, а українська нація перейшла з-під німецької залежности під російську.

Тезу „визволення" часто скріплюють арґументом про гітлерівський намір закріпачити та знищити український народ, від чого його врятувала Червона Армія. Чи була така загроза чи ні, це не стосується питання визволення. Рятування життя і надання волі – дві різні речі. Коли забирають раба від рабовласника, який хотів йому вкоротити життя, то його рятують від знищення. Якщо після цього йому дарують волю, тоді його визволяють, але якщо він залишається рабом іншого рабовласника, то жодного визволення немає. Щоб визволити Україну, треба було дати її волю.

Історичні міти не відтворюють історичної істини – це не їхнє завдання. Міти дають ідеологічне зображення минувшини, яке є корисне для політичних цілей мітотворців. З історії вибираються такі події і їх інтерпретується в такий спосіб, щоб підтримати заздалегідь вибрані політичні напрямки. Особливо нові та загрожені держави й режими використовують історичні міти для міцнішого згуртування свого населення та консолідації влади. Питання творення нових національних мітів постало перед Україною, коли вона вийшла з СРСР. Політична та культурна еліти нової української держави мали нагоду започаткувати нові українські міти. За президентства Леоніда Кравчука українська влада цю справу занедбала, а за Леоніда Кучми незалежна українська держава парадоксально повернулася до міту „Великої вітчизняної війни", нехтуючи фактом, що завданням цього консолідуючого міту було не допустити до розпаду радянської імперії. При тому дивно, що зосередження відновленого міту не було пересунене у суто український „День Визволення України", а залишене у всесоюзному „Дні Перемоги".

Молоді українці у вікні вагону з написом „Вінниця – Київ". 19 липня 1943 року. Від'їзд з головної станції групи юнаків з Коломиї.

З нагоди щорічних відзначень перемоги над Німеччиною з'являється безліч статтей з сумнівним твердженням про „перемогу радянського народу". Фактично, перемагають держави, бо вони, а не народи, провадять війни. Перемогу над тоталітарною Німеччиною здобув не самий СРСР, а в коаліції з західніми союзниками. В демократичних країнах, наприклад, в Америці, де інтереси держави збігаються з інтересами її громадян, можна говорити про „перемогу США" або про „перемогу американського народу" (хоча останнього вислову майже не вживається), без того, щоб в тих поняттях була суттєва різниця. Якщо ближче приглянутися, то видно, що така різниця існує між реальною перемогою СРСР та уявною „перемогою радянського народу".

Популярне гасло заявляє: „Перемога – одна для всіх!". І ті, що воювали на фронті, і ті, що трудилися в тилу, однаково причинилися до перемоги і однакова їм з неї користь. Та чи справді? Історично, переможці в боях і війнах збирали плоди своїх перемог, часто кримінального характеру, які сьогодні вважаємо воєнними злочинами. Від таких плодів перемоги не відмовлялося й радянське військо: фронтовики мстилися німцям за їхні гріхи, грабували цивільне населення, знімали з людей годинники, відбирали велосипеди, ґвалтували жінок. Вищі військові та енкаведистські кадри вагонами вивозили додому награбоване майно. Можливостей на „воєнні трофеї" було мало в українських остарбайтерів, які поверталися на батьківщину. Їм, як і решті українського населення, яке радянська влада в 1941 році покинула на поталу наступаючому ворогові, влада не довіряла і підозрювала у колябораціі з ворогом. Кращу долю мали ті, хто по війні повернулися зі східньої евакуації.

На достойніші плоди перемоги мали надію селяни, як фронтовики, так і тиловики, які сподівалися на скасування кріпосного колгоспного права та на особисту волю. Якщо б радянський народ, який в більшості складався тоді з колгоспників, був справжнім переможцем, то ніхто не міг би перечити йому у досягненні цього бажання. Чи можна вважати переможцями людей, що залишалися в кайданах?

Відомий сталінський тост 24 травня 1945 року за здоров'я російського народу. Великий вождь вирізнив росіян з усіх радянських народів за їхнє довір'я та вірність комуністичному урядові під час війни, незважаючи на „немало помилок" цього уряду. Сталін похвалив російський народ за „ясний розум, стійкий характер і терпіння", назвав його „найвидатнішою нацією з усіх націй" Радянського Союзу та визнав його „керівною силою" Радянського Союзу. Якщо якась частина радянського населення могла претендувати на „переможця" у війні, то нею був російський народ. Плоди цеї перемоги росіяни відчули у їх вивищенні над іншими народами радянської імперії, які були зобов'язані публічно визнавати зверхність російського народу та дякувати йому за врятування їх від нацистської навали. І все ж таки, невдовзі Сталін дав росіянам до зрозуміння, хто був справжнім переможцем.

На кремлівськім прийнятті для командирів після Паради Перемоги, місяцем і одним днем пізніше, Сталін запропонував оригінальний, але значущий тост: „Я хотів би випити за здоров'я людей, у яких чинів мало і звання незавидне. За людей, яких вважають „ґвинтиками" великого державного механізму... Я піднімаю тост за людей простих, звичайних, скромних, за „ґвинтиків", які тримають в стані активности наш великий державний механізм в усіх галузях науки, господарства, і військової справи... Це – скромні люди. Ніхто про них нічого не пише, звання у них нема, чинів мало, але це – люди, які тримають нас, як основа тримає вершину". Для Сталіна і його правлячої верхівки усі народні маси усіх національностей залишалися „ґвинтиками" великого державного механізму, який ужило керівництво, щоб подолати ворога. Тому й переможцями у війні з Третім Райхом не могли бути ні слухняний російський народ, ні незчисленні маси ґвинтиків, а тільки Сталін та ті, котрі з ним керували тим ґігантським механізмом.

До слова „перемога" майже завжди додається вислів „над фашистськими загарбниками". Цей додаток не так доповнює зрозуміле слово, як пересуває фокус з довершеного акту на об'єкт дії, з перемоги на переможеного, і робить подію ніби благороднішою. Саме поняття „перемоги" є невтральне; її моральна вартість залежить від гідности переможця і переможеного. Зосередження уваги на зловісному „фашистському загарбникові" відволікає увагу від не цілком безгрішного „комуністичного захисника" і тим підносить престиж самої „перемоги". Таким чином, випадає з поля зору той факт, що жертвою Червоної Армії не були тільки Вермахт і нацистська Німеччина.

(Закінчення на стор. 27)

Українці...

(Продовження зі стор. 26)

Сталінська перемога водночас захопила ту частину української нації, яка боролася проти комуністичного режиму та за незалежність української держави чи то в рядах ОУН і УПА, чи у Вафен СС Дивізії „Галичина".

Сьогодні представники трьох військових формацій, які під кінець війни були у трьох різних таборах, стверджують, що вони боролися за визволення України. На жаль, жодна з трьох сторін Україну не визволила: Червона Армія і Вермахт – тому, що були лише знаряддям тоталітарних імперій, УПА – тому, що була заслабка, щоб без допомоги західних демократій протистояти могутньому „державному механізмові" СРСР. Але, якщо брати до уваги особисті почуття і прагнення воїнів Червоної Армії, Української Повстанської Армії та українців у військових частинах держав Осі, а особливо СС Дивізії „Галичина", то можна сказати, що в усіх тих ворожих між собою військах були українські патріоти та чесні люди, які бажали Україні свободи і вірили, що своєю участю в тій боротьбі вони сприяють здійсненню тих ідеалів. Сам цей факт творить підставу для однакового трактування українською владою і українським суспільством ветеранів цих трьох організацій та налагодження між ветеранами коректних, якщо не дружніх, стосунків.

До ветеранської злагоди не дійшло. На шляху стояли дві головні перешкоди. Перша – це відсутність візії національного державотворення та брак політичної волі в українській політичній еліті. Президент Л. Кучма, який думав, що „національна ідея не спрацювала", завжди виступав за збереження радянської „історичної правди" і проти „модернізованого" трактування характеру війни як „німецько-радянської" чи „німецько-російської"1 Другою перешкодою було постійне вороже ставлення до УПА і Дивізії „Галичина" з боку впливової Організації ветеранів України, яка залишилася на сторожі „правильної" інтерпретації війни. Генерал Іван Герасімов, голова редакційної колегії Книги пам'яті України, вставив у святкове видання „Безсмертя – Книга пам'яті України" фальшиве твердження, нібито урядовою комісією „недвозначно розкрито, що ОУН та її збройні формування вели боротьбу, як найманці Німеччини, проти країн антигітлерівської коаліції". Голова Організації ветеранів України та депутат Верховної Ради від Комуністичної партії України, Ґерасімов виставляє пам'ятну книгу на посміх, коли твердить, що „боротьба на два фронти", яку провадила ОУН-УПА, є лише приписуванням деяких істориків. Адже навіть російські школярі довідуються з підручника історії, виданого в Москві, що „націоналістичні групи, наприклад, військові загони названі 'Українською повстанською армією', боролися і проти німців, і проти партизан".

Президент Віктор Ющенко від самого початку свого урядування узяв курс на примирення українського суспільства, а в тому числі і ветеранів Червоної Армії з ветеранами Української Повстанської Армії. 5 березня 2005 року він закликав генерала Ґерасімова та академіка Юхновського, голову ветеранської організації з великим числом упівців, до злагоди: „По-різному можна оцінювати зараз минуле, але ваш обов'язок – подати один одному руку. Не перекладайте це на дітей і на онуків". Для відзначення „Дня Перемоги" Ющенко подав ідею круглих столів, за якими повинні разом засісти ветерани ЧА і УПА, і сам бажав до них завітати. Під тиском ветеранів ЧА Президент поїхав на московське відзначення „Перемоги" 9 травня, але, повернувшись до Києва, він ще раз промовив до сумління ветеранів ЧА і УПА: „В своїх серцях ми простили німців, японців, поляків. Ми простили всіх, хто, можливо, був на другій стороні опору. Ми не встигли простити тільки самих себе. Ветерани Великої Вітчизняної війни, на жаль, покищо не подали руку ветеранам [Української] Повстанської Армії... Я звертаюсь до ветеранських організацій, воїнів Великої Вітчизняної війни і воїнів Української Повстанської Армії підтримати цю [мою] ініціативу. Якраз сьогодні, шановні і любі ветерани, ми сподіваємось, як ваші сини, як ваші доньки, що ви це можете зробити в ім'я онуків, в ім'я своїх дітей, в ім'я майбутнього України".

У цій шляхетній промові Президента було два недоліки. По-перше, він не згадав українців, які були під окупацією Німеччини, Румунії і Мадярщини, та, волею чи неволею, служили в їхніх збройних силах. А це ж сотні тисяч українців. По-друге, він ставив поряд, як борців за волю України, червоноармійців, які „зі словами 'За Родіну! За Сталіна!' йшли боронити кожне українське село, кожен клаптик землі", та упівців, які „дивились на вільну Україну, як на свою надію, боролись за неї своїм способом". Таке поєднання між ЧА та УПА неправильне, бо „Родіна" – це московська імперія, а „Сталін" – тоталітарний комуністичний режим, і під такими кличами можна було боронити лише загарбане майно, а не уявну волю. Ці недоліки можна і потрібно усунути.

Яку оцінку дати українцям трьох ворожих військових формацій воєнних часів, щоб вона правильно відображала історичну реальність, була етично коректною і сприяла побудові українського демократичного суспільства? Відповідь проста. По-перше, треба визнати історичний факт, що „візаві" українським ветеранам радянських збройних сил є українські ветерани СС Дивізії „Галичина" та інших формацій німецьких, румунських та мадярських військ, тому що, борючись проти однієї тоталітарної системи, обидві сторони одночасно захищали протилежну тоталітарну систему. Засуджування Дивізії за боротьбу проти Червоної армії є таким самим безглуздям, як закид червоноармійцям за боротьбу проти Вермахту. У цих відношеннях Українська Повстанська Армія є в іншій категорії, тому що вона боролася проти обидвох тодішніх ворогів українського народу: нацистського Берліну і комуністичної Москви. Не можна ставити в докір УПА її конфлікт з Червоною армією, збройний чин УПА треба визнати легітимною національно-визвольною боротьбою.

По-друге, треба зрівняти в категорії „учасників війни", з тими самими правами і пільгами, ветеранів трьох вищезгаданих військових угрупувань. Непотрібно для цього особливих урядових комісій. Як не було урядової комісії для дослідження Червоної Армії чи інших формацій збройних сил СРСР, так сьогодні не повинно бути комісій для дослідження УПА чи Дивізії „Галичина". Особливо образливим для упівців і для всієї української нації є призначення урядової комісії для розслідування єдиної військової частини, яка боролася проти двох чужих столиць за українську незалежність, тим часом цього не робиться щодо каральних відділів сталінської репресії. Зайвою була б також комісія для розсліджування Ваффен СС Дивізії „Галичина", яка уже була перевірена кілька разів на Заході, особливо в 1948 році британською військовою місією та в 1985 році – канадською Королівською комісією для розшуку воєнних злочинців. Звинувачення Дивізії йшло від Canadian Jewish Congress і B'nai-B'rith, які мали до послуг дослідницькі ресурси Центру Візенталя та адвоката світової слави, сьогоднішнього міністра юстиції Канади Ірвіна Котлера. Ця комісія, якою керував поважаний суддя Жюль Дешен , прийшла до такого висновку: „Звинувачення членів Дивізії у воєнних злочинах ніколи не були доведені, ані в 1950 році, коли їх вперше висунено, ані в 1984 році, коли їх повторено, ані перед цією Комісією".

Тому що теперішні дискусії про примирення ветеранів в Україні чомусь ігнорують ветеранів Дивізії, то варто згадати деякі факти, пов'язані з цією військовою формацією. Неважлива для нашого аналізу мета, з якою німці організували у завойованих країнах дивізії Ваффен СС, в тому числі Дивізію „Галичина". Досить пригадати, що Гітлер уважав „божевіллям" думку про творення української держави з потужною армією. Мала бути тільки одна дивізія і то лише регіонального значення – „галицька", а не „українська". Тому й символіка мала віддзеркалювати лише регіональне походження військової частини. Суттєвішим є питання, чого сподівалися від дивізії українці в німецькому війську українські прихильники Дивізії. Професор В. Кубійович та очолюваний ним Український Центральний Комітет підтримали ідею Галицької Дивізії, висунуту губернатором Галичини Отто Вахтером, у патріотичних цілях. Німці рекрутували українців у різні військові частини, які не мали відношення до українських інтересів. З'явилася нагода формувати військові кадри зі свідомих українців для майбутньої незалежної української держави, а тим часом вести боротьбу з найлютішим ворогом української нації – сталінською тюрмою народів. Так бачили ті справи й більшість рекрутів.

У квітні 1943 року почався набір до Дивізії. Зголошувалися українські патріоти середнього віку, ветерани різних армій і молодь. Добровільний вступ був зумовлений тиском економічних злиднів, загрозою вивезення молодих людей до Німеччини на примусову працю та моральним тиском прихильників Дивізії. Реєстрація рекрутів та їх виїзд на вишкіл до Німеччини проходив у відкритому і демонстративно українському дусі, як зафіксовано на фотознімках. Українських дух проривався попри накинуту нацистську символіку, від якої не можна було відмовитися дивізійникам – так само, як не могли обійтися без комуністичної символіки українські червоноармійці. У Дивізії панувала українська мова, українська пісня, українська культура, українська Церква. Отож, не за нацистські ідеали та фашистський режим, як вигадувала комуністична пропаганда, вступали галицькі українці в Дивізію, а за Україну та за кращу долю рідного народу.

Проти формування Дивізії виступила ОУН під проводом Степана Бандери. ОУН(б) важала Дивізію „колоніяльним формуванням, яке буде проливати українську кров за чужі інтереси і спричинювати негативні наслідки для України на міжнародній арені". З точки зору українських незалежників, і Дивізія, і Червона Армія не могли бути інакше трактовані, як війська чужих потуг. Все ж таки, коли Дивізія оформилась, ОУН(б) посилала до неї своїх людей, аби мати свій вплив та, при потребі, перетягати дивізійників до УПА. Такі переходи відбувалися під кінець війни. Переходили також до УПА і червоноармійці.

Під кінець війни німецька влада дозволила переформувати Дивізію „Галичина" на Першу Дивізію Української Національної Армії. Це допомогло пізніше Дивізії здатися західнім союзникам і уникнути примусової репатріяції на сталінську "Родіну", де їх чекали смерть або увязнення. Важливіше для нашої аналізи є інше. В середині квітня 1945 року вояки оновленої Дивізії склали присягу „боротися зі зброєю в руках за свій Народ і свою Батьківщину – Україну". Вірність українським ідеалам була збережена до кінця існування Дивізії. В діяспорі ветерани Дивізії включилися в українське життя і в патріотичному дусі виховували своїх дітей. Чим же вони гірші від ветеранів Червоної Армії?

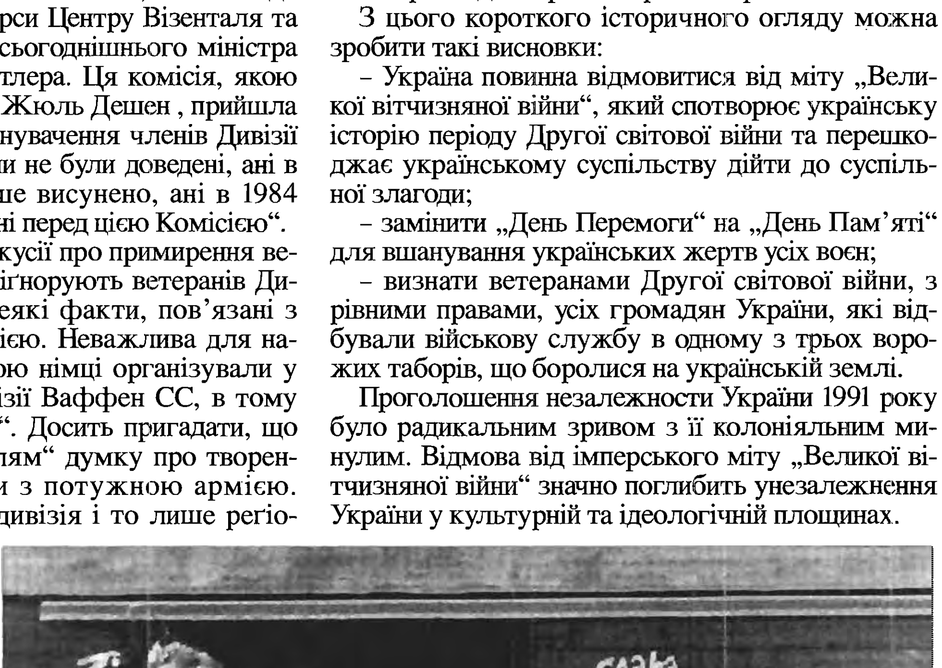
З цього короткого історичного огляду можна зробити такі висновки:

– Україна повинна відмовитися від міту „Великої вітчизняної війни", який спотворює українську історію періоду Другої світової війни та перешкоджає українському суспільству дійти до суспільної злагоди;

– замінити „День Перемоги" на „День Пам'яті" для вшанування українських жертв усіх воєн;

– визнати ветеранами Другої світової війни, з рівними правами, усіх громадян України, які відбували військову службу в одному з трьох ворожих таборів, що боролися на українській землі.

Проголошення незалежності України 1991 року було радикальним зривом з її колоніяльним минулим. Відмова від імперського міту „Великої вітчизняної війни" значно поглибить унезалежнення України у культурній та ідеологічній площинах.

19 липня 1943 року, Львів. Від'їзд добровольців з головної станції. Українські юнаки перед вагоном з тризубом і написом „Слава Україні!"

З історії поштової марки в Україні

Перші поштові марки в Україні появилися в 1850 р., в її західних областях, а саме в Галичині, Буковині та Карпатській Україні. Це були перші поштові марки Австро-Угорщини. Сім років пізніше появляються поштові марки на східній Україні, що була під російською займанщиною.

Унікальним явищем поштового обігу в Росії була поява, поруч з офіційними поштовими марками, т. зв. „земських марок”. Це були поштові марки реґіональної земської управи, випуск яких та поштовий обіг було дозволено на території Російської імперії на початку 60-их років XIX ст. Появляються ці марки і в Україні. Одна з перших поштових марок українського земства – марка Верхньодніпровського повіту Катеринославської губернії була випущена в світ 1 грудня 1866 р. Земські поштові марки українських губерній відрізнялися від російських цього роду марок суто українським стилем та українською тематикою їхніх рисунків. До 1917 р. було видано біля 790 поштових марок 43-ох українських земських управ, що можуть справедливо вважатися предтечею українських поштових марок.

У цей же час на теренах Австро-Угорщини теж з'являються поштові марки та наліпки (неофіційні) численних українських культурно-просвітянських організацій та товариств. Ці марки не мали правдивого поштового обігу, проте були широко розповсюджені на поштових пересилках разом з офіційними поштовими марками. Так, легіон Українських Січових Стрільців, що під час Першої світової війни боровся за визволення України, випускає у 1915 р. велику серію пам'яткових марок, що, зображуючи сцени стрілецького побуту, освітлювали ідею визвольних змагань українського народу.

З огляду на брак можливостей карбувати металеві розмінні монети, було вирішено випустити в обіг т. зв. марки-гроші на тонкому картоні. Вони друкувалися у Києві та Одесі. Було випущено п'ять дрібних номіналів. Сюжети малюнків створили видатні українські художники того часу Г. Нарбут (30, 40 і 50 шагів) та А. Середа (10, 20 шагів). Їх заборонялося використовувати в поштовому обігу, хоча вони зрідка зустрічаються на поштових відправленнях того часу.

Перші поштові марки незалежної Української держави побачили світ 18 липня 1918 р. До цього моменту українська пошта використовувала марки колишньої царської Росії різних випусків. Ідея випуску українських поштових марок як третіх за важливістю символів державности після герба і банкнотів належала Василеві Кричевському, відомому художникові, мистецтвознавцеві й архітекторові. Для виготовлення перших українських поштових марок було повністю використано кліше, яким користувалися під час друкування уже відомих нам марок-грошей. Марки-„шагівки”, як їх пізніше почали називати збирачі українських поштових марок, друкувалися на папері як дуже тонкому, напівпрозорому, так і на цупкішому в Києві і Одесі, Кам'янці-Подільському. Спочатку марки друкувалися без перфорації, але пізніше почали зустрічатися ці марки з зубчиками.

Окрема тема для дослідження – це застосування марок-„шагівок”, окрім їх первісного використання поштовими службами УНР, поштою Радянської Росії, РСФСР, Добровольчої армії ген. А. Денікіна, польської цивільної адміністрації – т. зв. Управління Волинської землі.

Серія перших українських поштових марок-„шагівок” мала мати ще й вищі вартості: 60, 70, 80 шагів – аж до 20 гривень, що було обумовлено підвищенням поштових тарифів в цей час в Україні. Але, на жаль, обставини того часу склалися так, що світ побачила тільки остання марка вартістю 20 гривень. Інші марки цього другого видання, за непідтвердженими даними, згоріли в літаку, який мав везти їх із Києва і був збитий. Ця марка – одна з найкрасивіших українських поштових марок, була надрукована в Києві, у приватній друкарні В. Куліженка наприкінці 1918 р. (художник Л. Обозненко).

Невдовзі після випуску марок-„шагівок”, було запроваджено нові українські поштові тарифи, згідно з якими послуги пошти значно подорожчали. 20 липня 1918 р. Головне управління пошт і телеграфів розіслало циркуляр щодо негайного перештемпелювання усіх наявних російських марок українським гербом – Тризубом. Надруки було зроблено в Києві, Полтаві, Катеринославі, Харкові, Одесі і Поділлі. Переважно вручну. Утворилася велика різноманітність – біля 120 різних типів надруків „тризубів” на царських марках. Українські поштові марки були в поштовому обігу в Україні ще деякий час після залишення II Директорією УНР. Згідно з деякими джерелами найпізніша дата обігу української поштової марки – 8 лютого 1926 р.

18 жовтня 1918 р. у Львові було зформовано Українську Національну Раду, яка оголосила назву держави – Західньо-Українська Народна Республіка (ЗУНР) і зформувала перший уряд.

20 листопада 1918 р. на австрійських марках 1916–1917 рр. вартістю в 3, 5, 10 та 20 гелерів було зроблено наддрук металевим штемпелем у вигляді восьмикутника з ґеральдичним левом у центрі та написом: „Західньо-Українська Народна Республіка”. Таким чином були передруковані майже всі запаси австрійських поштових марок, що були на той час у Львові. Марки були в поштовому обігу у Львові всього два дні, оскільки уже в ніч з 21 на 22 листопада 1918 р. українські збройні сили під тиском поляків покинули Львів.

Нестача необхідних марок привела до випуску наступної серії українізованих поштових марок в поштовій конторі Коломиї. Це були наддруки на австрійських поштових марках вартостей 3, 6, 12 та 15 гелерів. Ці марки з'явилися в продажі в Коломиї 12 грудня 1918 р. Тоді ж було випущено додатково оригінальну поштову марку – наліпку, спеціяльно для рекомендованих (поручених) листів, ціна якої, згідно з поштовими тарифами того часу була 30 сотиків, а пізніше – 50 сотиків. Усі ці поштові випуски було надруковано в приватній друкарні Вільгельма Бравнера в Коломиї невеликими тиражами і використовувались вони виключно в поштовому обігу на Покутті аж до окупації цього реґіону румунськими військами 26 травня 1919 р.

18 березня 1919 р. поштове управління ЗУНР випускає у Станіславові, куди переїхав уряд ЗУНР ще наприкінці грудня 1918 р., 85 марок т. зв. Станіславівських видань – передруки на різних австрійських поштових марках і навіть на марках Боснії та Герцеґовини. Усього було три різних видання та додатково ще один випуск марок ЗУНР, що був надрукований у державній друкарні у Відні 7 травня 1919 р., на замовлення українського уряду ЗУНР.

У липні 1919 р. польські війська окупували Галичину, ЗУНР перестала існувати як держава, її уряд у вигнанні переїхав до Відня та саморозпустився у 1923 р. Однак, ще у березні 1919 р. віденська друкарня дістає замовлення надрукувати серію оригінальних марок Західної України. Ці марки ніколи не були в поштовому обігу та були знищені комісією під час розпуску ЗУНР у 1923 р.

У Відні була надрукована в цей сам час теж остання серія поштових марок УНР, яку було замовлено у Військовому географічному інституті урядом Директорії, який в листопаді 1920 р. змушений був еміґрувати до Польщі внаслідок більшовицької окупації України. Прибувши до Тарнова, 26 серпня 1920 р., уряд ухвалив вилучити з обігу всі попередні власні випуски поштових марок та замінити їх новим виданням – серією обігових поштових марок (14 штук), номіналами від 1 до 200 гривень. Дуже гарна із зовнішнього і важлива з історичного погляду ця серія задокументувала існування УНР, її державний герб, портрети історичних діячів, краєвиди України та сцени українського побуту. Проєкти рисунків для деяких марок робив художник М. Івасюк.

До 18 липня 1918 р. українська пошта використовувала марки царської Росії різних випусків

Марка-„шагівка”

Уряд УНР в екзилі видав ще дві пропам'ятні серії марок: з трьох марок – у пам'ять 10-ліття смерті С. Петлюри та з двох марок – у пам'ять 950-ліття Хрещення України-Русі. Малюнки створив П. Холодний-молодший, друкувалися марки у Варшаві.

У 1919 році на території України, у Коломиї, було зроблено наддруки на австрійських поштових марках 1916–1918 рр. з румунським текстом. Німецьке військо у Любомлі, на Поліссі, випустило поштові марки для міської пошти, на східній Україні генерал Денікін випустив серію марок з написом „Единая Россія”, що зустрічаються з погашенням українських місцевостей. Врангель у 1920 р. передрукував штемпелем „Русская почта” царські марки, уже українізовані тризубами. У 1919 р. в Харкові більшовицька влада зробила наддруки на царських поштових марках, українізованих тризубами.

Після утворення УРСР на деяких марках РСФСР у 1921 році було зроблено наддруки „У.С.С.Р.” – вперше більшовицький уряд означив на марках нову державу: „Українську Соціялістичну Радянську Республіку”. У червні 1923 р. було видано серію доброчинних поштових марок в українському стилі з написом: „УСРР. Пошта. Допомога голодуючим”. Ця чудово технічно виконана оригінально задумана єдина українська серія поштових марок з написами українською мовою та українською валютою, що вийшли офіційно в УРСР. Це, властиво, були останні марки, які видало правління УРСР. Від того часу в Україні вживано тільки поштові марки СССР, аж до проголошення Незалежности України 24 серпня 1991 р.

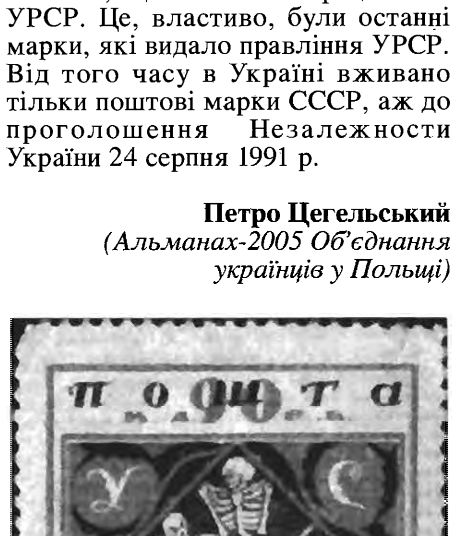
Петро Цегельський
(Альманах-2005 Об'єднання українців у Польщі)

26 серпня 1920 р., уряд УНР випустив серію з 14 поштових марок.

У 1923 р. було видано серію доброчинних поштових марок в українському стилі.

Вірш-заповіт перед стратою

Висилаю статтю мого братанка Михайла Палія разом з сумним і патріотичним віршем „Сказанець" Михайла Іванціва. Рівнож висилаю для бібліотеки „Свободи" книжку „П'ять років бібліотеці ім. д-ра М. Палія", яку я заснував в моєму родинному місті Хоростковi.

Цей вірш написав Михайло Іванців у кенгірській камері, вікно котрої було розбите і заткане фанерою. Михайло задумав написати цього вірша, та не було на чому. Він побачив фанеру, зняв її і написав свою останню думку, а після того поклав фанеру на місце.

Коли майстрів послали засклити вікно, вони зняли фанеру, побачили написані рядки і передали політв'язням. Фанера передавалася з рук в руки і, таким чином, потрапила до мого друга Дмитра Базиліка, котрому після звільнення не можна було їхати додому. Він залишився на поселенні, а я поїхав додому і з Дмитром листувався. Дмитро переписав мені листа Михайла. Прочитав я листа і зрозумів, що то за вірш.

Я з Іванцівим був в одній бригаді, спали разом на верхніх нарах, разом їли доки мене призначили на етап. Ми з Іванцівим обнялися і попрощалися. Нас зібрали більше 100 чоловік і відвезли до Кенгіру, і я більше Михайла не бачив. У Кенгірі ходила чутка, що начебто Іванціва привезли в кенгірську закриту тюрму, в слідчий ізолятор за те, що написав книжку антирадянського змісту, яку під час обшуку знайшли. Я ніколи не думав, що його за те розстріляють, а лише добавлять термін ув'язнення, тому з таким жалем зустрів трагічну звістку.

Через якийсь час табір ліквідували, і наглядачі, котрі в зоні працювали, стали зустрічатися з нашими хлопцями, колишніми політв'язнями. Моєму другу Дмитру Базиліку наглядачі розповіли про Михайлову кончину. Коли Іванціва після суду виводили зі смертної камери на розстріл, йому руки закували в кайдани, ще й скрутили спеціяльною болванкою, котру перев'язали через потилицю, аби він не міг нічого говорити. Михайло намагався щось сказати на прощання, але не можна було нічого зрозуміти.

Завели Іванціва за зону, де знаходився кам'яний кар'єр, а з протилежної сторони – цвинтар в'язнів. Під кар'єром Михайла розстріляли. Він пролежав там цілу добу, а на другий день прислали туди грейдер, котрий тіло Іванціва засунув в ями, звідки вибирали камінь, а збоку на цвинтарі закопали слупок, на якому викарбували прізвище Іванціва і його табірний номер. Отак хоронили наших братів і сестер...

Іванців був незвичайною людиною. Він своїм словом вмів запалити душу політв'язнів, у нього був високий патріотизм і щира любов до України. І ці прекрасні національні якості відчуваються у його вірші. Він знав, що через пару днів його розстріляють, і в такій тривозі зумів зосередити свої думки й написати такого патріотичного вірша, в котрому попрощався з Україною, з рідними, друзями і своїми чудовими Карпатами.

Михайло Палій, Лоренс, Кензас

Сказанець

Весна іде, весняні дні,
А я лиш смерті ожидаю,
Вже сонце світить не мені,
І не мені пташки співають.
Мене судили на розстріл
За те, що любив Батьківщину,
Що не утратив юних сил
У боротьбі за Україну.
Та я не каюсь і вірю в те,
Що з бурі, грому, хуртовини
Свобода волі розцвіте
По всіх просторах України.
А поки що – прощайте всі,
З ким мене доля поріднила,
Прийміть привіт останніх дум моїх,
Поки ще не взяла могила.
В степу друг не поховає,
І не сплетуть мені вінець,
Лиш тихо вітер заспіває,
Що вже прийшов тобі кінець.
Прощай, Палію, мій вірний друже,
Я більше не буду з тобою розмовляти.
Ти залишився в Кенгірі за гратами,
А я буду на чужині в сирій землі лежати.
Прощайте, надходить час вічної розлуки,
В думках цілую всіх я Вас,
Жду, коли скінчаться всі муки,
Коли вже прийде смертний час.
А Ви, як повернетесь в Україну,
То розкажіть рідним, знайомим, усім,
Як я тут жив і як загинув,
І передайте ненці мій привіт.
Степам, ярам і горам синім,
Де сонце золотом красить
Вершки гранітні Верховини –
Прощайте всі у тую мить.
Прощайте всі, кого я знав
В лавах за честь народу,
Хто свою зброю ще не склав
За Україну і свободу.

М. Іванців, Кенгір, 1953 р.

Пам'яті Івана Одежинського

17 листопада 1984 року блискавкою рознеслася вістка в українській громаді Філядельфії й околиці, що вже нема поміж нами відомого союзового та громадського діяча, св. пам'яті Івана Одежинського. Ніхто не хотів вірити в його смерть, бож ще ввечорі попереднього дня, як завжди, полагоджував союзові справи у канцелярії Округи УНСоюзу.

Покійний Іван Одежинський народився 1924 року в Калуші, на Прикарпатті, де здобув середню освіту, а дальші студії продовжував в Подєбрадах, Чехо-Словаччина.

Під час воєнної хуртовини, як тисячі інших молодих українських патріотів, вступив у ряди української Дивізії „Галичина", щоб здобути кращу долю – волю для України. Під кінець війни одружився і по різних перешкодах 1949 року прибув з родиною до Філядельфії. А що був активним і приязним, то негайно включився у громадську працю, зокрема в працю УНСоюзу, для якого організував членів і був промотором закладання таких нових відділів, як, наприклад, 153-ій Відділ імені Луки Мишуги, до якого в короткому часі придбав понад 600 членів, Пластовий 216-ий Відділ і 32-ий Відділ імені Олега Ольжича. Як здібний організатор, Іван здобув довір'я членів Екзекутиви, а також делеґатів 24-ої Конвенції УНСоюзу, яка відбулася 1958 року в Клівленді. Там був обраний на пост Головного радного і ним залишився до відходу у вічність, будучи щоразу переобраним на цей пост, за приєднання сотень і сотень нових членів.

Крім союзової праці, Іван Одежинський, був дуже активним в Українському Республіканському клюбі, який очолював довгими роками. А будучи активним в політичному житті, він двократно кандидував на стейтового репрезентанта. Вибори програв, але здобув популярність серед американських республіканців, і тому мав всюди відкриті двері. Завдяки своїй активності, одержав стейтову працю у міській управі Філядельфії. На тому пості покійний Іван допоміг сотням земляків, які потребували допомоги, коли мали клопоти з порушенням правил їзди автомобілем.

У громадській праці був також активним в місцевому Відділі ОДВУ, належав до Управи спортового осередку „Тризуб" та інших місцевих українських клюбів.

Похоронні обряди почалися у понеділок, 20 листопада 1984 року, відслуженням Парастасу. Біля домовини стояла стійка з прапором друзів-дивізійників і прапором місцевого Відділу ОДВУ.

Покійного прощали від дивізійників – довголітній друг інж. Іван Скіра, а від ОДВУ інж. Михайло Нич. У вівторок, 21 листопада в Катедральному храмі Непорочного Зачаття при Френклін-вулиці відслужено Заупокійну Службу Божу, а відтак тіло Покійного відпровадила родина та велика Філядельфійська громада на вічний спочинок на українському цвинтарі у Факс-Чейсі.

Поминальна тризна відбулася у залі УКЦеркви св. Архистратига Михайла в Дженкентавні, де присутніми для висловлення співчуття родині покійного були члени Головного уряду УНСоюзу д-р Іван Флис – Головний предсідник, Володимир Сохан – Головний секретар, Уляна Дячук – Головний касир, Стефан Гавриш – Головний організатор, д-р Богдан Гнатюк – Головний контролер і Василь Пастушок – Головний радний.

Не забули за Покійного Івана відділові секретарі й інші урядовці Філядельфійської округи, майже всі були учасниками похоронних обрядів. Славної пам'яті Іван Одежинський залишив у глибокому смутку дружину Лідію, доні Ларису з чоловіком Петриком, Уляну з чоловіком д-ром Богданом Якимовим, Мирославу з чоловіком Романом Кизиком, і Андрейку, внуків Петруся і Міру, брата Богдана з родиною. Залишив шваґрови – Мирославу Белей з родиною і Євгенію Ручак з родиною, та ближчу й дальшу родину в Україні та Польщі, і велику союзову родину.

Степан Гавриш,
Філядельфія

У ПЕРШУ НЕВИМОВНО БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ
смерти нашого улюбленого і незабутнього
ТАТА

бл. п.

ЕВГЕНА БІЛИНСЬКОГО

буде відправлена

ПОМИНАЛЬНА СЛУЖБА БОЖА

в середу, 23 листопада 2005 р.
о год. 8:30 ранку

в українській католицькій церкві св. Миколая у Філядельфії.

Просимо пом'янути Покійного у своїх молитвах.

Діти:

ВІРА з чоловіком ГЕЛМУТОМ
СТЕФАН з дружиною МАРСІЄЮ
та РОМАН.

ЦЕНТРАЛЯ УКРАЇНСЬКИХ КООПЕРАТИВ АМЕРИКИ

у смутку повідомляє своїх членів та українську громаду, що 30 жовтня 2005 р. в Чикаго, Іл. відійшов у вічність предсідник (голова) ЦУКА

бл. п.

ДМИТРО ГРИГОРЧУК

Св. п. Дмитро Григорчук віддано працював для гармонійного розвитку кредитових кооператив. Він був головою ЦУКА від початку її заснування та довголітнім членом Світового Конгресу Українських Кооператив. Його дух єднав людей та організації, а його вплив на кооперативний рух залишиться у нашій пам'яті.

Вічна Йому пам'ять!

Родині Покійного висловлюємо щирі співчуття.

Ділимося сумною вісткою з родиною, племінниками, приятелями і знайомими, що в п'ятницю, 11 листопада 2005 р. на 92-му році життя відійшла у вічність наша найдорожча
ПЛЕМІННИЦЯ І ПРИЯТЕЛЬКА

бл. п.

СОФІЯ ГОРНИЦЬКА

з БУДЗІЦКИХ

ПАРАСТАС буде відправлений в понеділок, 21 листопада 2005 р. о год. 7-ій веч. в похоронному заведенні М. Насевича при 109 E. Tabor Rd., Philadelphia, PA.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбудуться у вівторок, 22 листопада 2005 р. о год. 10-ій ранку в церкві Христа Царя при 1629 Cayuga St. Philadelphia, PA., а відтак на цвинтарі св. Марії у Fox Chase, PA.

У глибокому смутку залишені:

ЗНАЙОМІ, ПРИЯТЕЛІ та ближча і дальша РОДИНА в Америці й Україні.

ПОДЯКА

З волі Всевишнього 16-го листопада 2004 р. відійшов у вічність наш дорогий
МУЖ, БАТЬКО, ДІД і ПРАДІД

бл. п.

проф. ВОЛОДИМИР ТАРАС ЖИЛА

Відхід Покійного у небесні хороми глибоко зранив наші почуття і залишив невимовний біль.

Цим шляхом складаємо сердечну подяку родині, друзям і усім, хто вшанував пам'ять Покійного.

Дякуємо преподобному о. Романові Мірчукові за переведення похоронних відправ у церкві св. Івана Хрестителя у Виппані, Н.Дж., а відтак на цвинтарі св. Андрія Первозваного в С. Бавнд Бруку, Н.Дж.

ПОМИНАЛЬНІ СЛУЖБИ БОЖІ
були відправлені:

в церкві св. Івана Христителя, у Виппані, Н. Дж.;
в катедрі Christ the King, Lubbock, TX;
в St. Mary's Catholic Church, Wimberley, TX;
в катедральному храмі свв. Володимира і Ольги, Winnipeg, Canada.

У цю першу невимовно болючу річницю у смутку залишені:

дружина – ІРЕНА (ОРИСЯ)
доньки – СВЯТОСЛАВА КАЧАРАЙ з родиною
– РОМАННА ФРАЙ з родиною
син – ЛЮБОМИР ВАДИМ з родиною

Ділимося сумною вісткою, що 31 жовтня 2005 р. упокоївся в Господі, на 75 році життя

бл. п.

МИРОСЛАВ ЕВГЕН ЗАНЬКІВ

нар. 25 листопада 1930 р. в Балигороді, Україна.

Св. п. Мирослав Евген, колишній вояк Американського війська (парашутист), член Українсько-Американських ветеранів, член Патріярхального Товариства, член місцевого клюбу емеритів. Належав до хору „Бурлаки".

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися в четвер, 3 листопада 2005 р. у церкві св. Миколая в Баффало, Н.Й.

ПОХОРОННІ ОБРЯДИ відслужив о. декан Мар'ян Процик – парох.
Тлінні останки покійного Мирослава Евгена спочили у родинній могилі Заньків на цвинтарі Mt. Calvary в Чіктовага, Н.Й.

Залишилися в глибокому смутку:

братова – АННА ЗАНЬКІВ
братанок – ІГОР з дружиною ЕЛЕЙН
кузин – ЕВГЕН СЕМЕНЮК з родиною.

Вічна Йому пам'ять!

В П'ЯТУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
нашої дорогої та незабутньої
ДОНІ

бл. п.

МАРТИ КУШНІР-БОБАК

ПОМИНАЛЬНІ БОГОСЛУЖЕННЯ

будуть відправлені

в п'ятницю, 2 грудня 2005 р.

- **в церкві Благовіщення Пречистої Діви Марії в Мелровз Парк, Па.;**
- **в церкві св. Миколая в Копичинцях на Горі в Україні.**

Батьки – АННА і МИРОСЛАВ КУШНІРИ
Сестра – РОКСОЛЯНА ЛУЦІВ з мужем МИХАЙЛОМ та дітьми АНДРІЄМ, ДМИТРОМ і УЛЯНОЮ